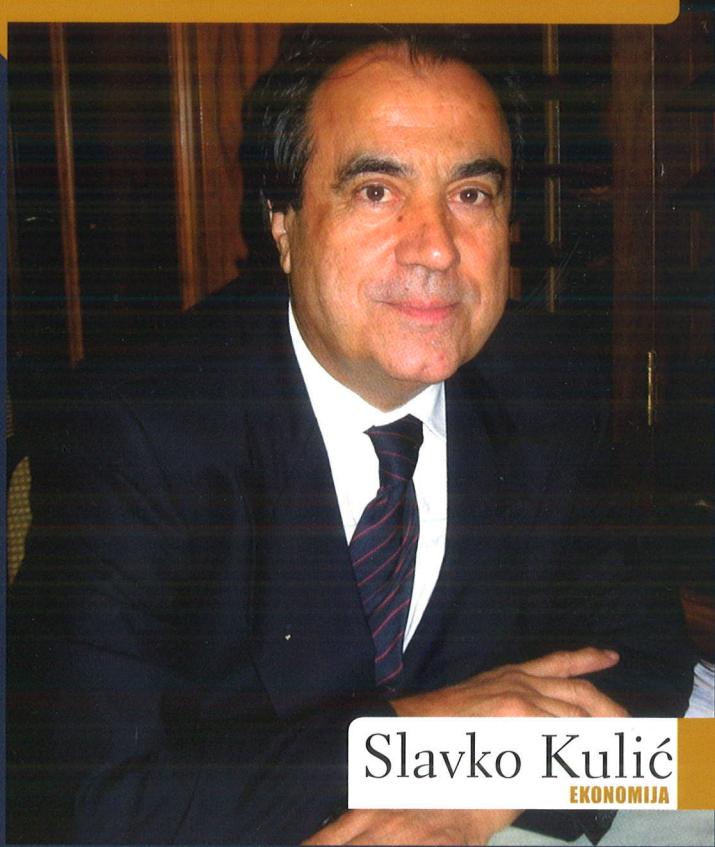

Moj svjedok je
vrijeme

Slavko Kulić
EKONOMIJA

Tijekom mnogobrojnih studijskih boravaka, boravio je u SAD-u, bivšem SSSR-u, Kini i Europi usavršavajući se na polju sociologije međunarodnih odnosa te posebno u disciplinama kao što su irenologija i polemologija u okviru mondologije. Znanstveni je savjetnik i profesor na Ekonomskom institutu

od 1970. godine kao predstojnik Odjela za međunarodne odnose; Odjela za strateška istraživanja, te Odjela za interdisciplinarna istraživanja opstanka i razvoja života na planetu Zemlji. Predsjednik je Znanstvenog društva ekonoma Hrvatske od 2002. godine. *Ljudsko nastojanje i stremljenje* Slavka Kulića može se u cjelini staviti u kontekst globalizacije humanizma naspram globalizacije nasilja u svijetu i kao takvo je poznato svjetskoj znanstvenoj zajednici – za polje očovječavanja ljudskoga roda umjesto njegovog rasčovječavanja, za kulturni mem moralu umjesto kulturnog mema

Slavko Kulić
(Razvođe, Oklaj, 1941.), hrvatski je ekonomist. Osnovnu školu završio je u Oklaju, a srednju u Splitu. Završio je Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu te se usavršavao u poljima filozofije, politologije, ekonomije, prava i sociologije u Zagrebu, Beogradu i Ljubljani.

profita. Slavko Kulić zalaže se za mir kao najveću kulturnu vrijednost na razini pojedinog naroda, ali i na razini cijelokupnog čovječanstva. Od značajnih znanstvenih djela i knjiga profesora Kulića, izdvajamo sljedeće: *Znanstveno tehnološka revolucija za koga?*, Jugoart, Zagreb – Beograd, 1990., *Kritičko teorijski osvrt na ekonomsku i političku strukturu nove Europe*, IDP, Revijalno izdanje, Zagreb, 1992., *Nužnost rekonstitucije hrvatskog društva i države*, EI Zagreb, 1998., *Strategija nasilja kao strategija razvoja*, "Naprijed", Zagreb, 1996., *Dijalog o nacizmu i globalizaciji*, Zagreb – Salzburg – Paris, Adamić, Rijeka, 1998., *Što je to samosvijest suvremenog svijeta? Tolerancija nasilja i zlouporaba moći u vrijeme mira*, EI, Zagreb, 1999., *Lažna zora globalizacije*, Ekonomski institut Zagreb, 2000., *Globalizacija i trajektorij RH u svijetu interesa i država – društveni obzor hrvatskoga gospodarstva*, Zagreb, 2002., *Kvartalni kapitalizam i njegovi domeni na tlu Hrvatske: Globalizacija u Hrvatskoj i Hrvatska u globalizaciji*, Knjižnica "Kritika", Zagreb, 2003., *Neoliberalizam kao socijaldarvinizam*, Prometej, Zagreb, 2004., *Globalizacija, kvartalni kapitalizam i njegove refleksije na hrvatsko društvo – problem transparentnosti kapital odnosa u hrvatskom gospodarstvu i društvu*, Zagreb, 2006.

I dio

Gospodine Kuliću, još tada, sada već davnih 70.-ih godina prošlog stoljeća govorili ste svima onima koji su radili u multinacionalnim kompanijama da su podanici, a oni toga nisu bili svjesni. Kako to objašnjavate?

Tim sam riječima pokušavao savjetovati podanike da ne stvaraju najamnike, ali nisam uspio u toj svojoj namjeri, jer je većina podanika stvorila upravo najamnike. I što sad? Ovaj tip kapitalizma iskazuje se grubljim od feudalizma. Šezdesetih godina prošlog stoljeća ukazivao sam da će krajem istog stoljeća Laički

**Nisam ja vido
snagu u Laičkom
apostolatu,
nego bespomoćnost onih
koji su se opredijelili da
nekog vode, a da ne znaju
ni gdje su ni kamoće**

to ljudi koji nisu imali pojma što je to što vode, niti su znali gdje su ni kamoće. Ja sam znao da to ne može uspjeti. Nisam ja vido snagu u Laičkom apostolatu, nego bespomoćnost onih koji su se opredijelili da nekog vode, a da ne znaju ni gdje su ni kamoće (lijevi dogmatizam).

Odlično! No, vratimo se globalizaciji. Budite ljubazni, pokušajte mi u kratkim ćrtama odrediti početak globalizacije? Globalizacija je počela prije četiri i pol milijuna godina kada je mozak lovca sakupljača ojačavao u biološkom i neurološkom smislu. To je jedno od temeljnih pitanja. Ja ne znam što ljudi misle kada je počeo proces globalizacije i do kada će trajati, ali sa sigurnošću tvrdim da je to proces koji se nastavlja. On nije završio. Proces globalizacije se nastavlja i traje, i dalje se događa nešto o čemu nitko nema pojma.

Globalizacija je započela s prvim kretanjem Homo sapiens sapiensa iz Afrike spram svijeta, ako je točna teza da je kolijevka ljudskog roda ili ljudske vrste Afrika. Znači, od onoga dana kada su prvi ljudi iz Afrike krenuli u osvajanje novih prostora, u traganju za novim izvorima i sredstvima za opstanak i razvoj života, globalizacija od tada pa do danas nije prestala. Znači, ovdje pod procesom globalizacije treba podrazumijevati kretanje ljudskog roda u potrazi za novim prostorom, za novim izvorima i novim dobrima, zbog čovjekove potrebe za samočuvanjem, radi održavanja vrste odnosno radi reprodukcije svoje vrste. To je jedno od temeljnih pitanja.

Što je to globalizacija i što pod tim procesom trebamo zapravo razumjeti?

Pod tim procesom, zapravo, trebamo razumjeti proces ojačavanja bioloških i neuroloških ograničenosti Homo sapiens sapiensa, da bi brže osvajao prostor i brže prisvajao izvore i dobra. Od prije četiri i pol milijuna godina do danas taj se proces nezaustavljivo nastavlja sve brže i jače u smislu straha za opstanak, u smislu iscrpivih izvora ovoga tipa civilizacijskog ustroja. Znači, jedno od temeljnih pitanja je: Što se pod globalizacijom treba uopće razumjeti? Pod procesom globalizacije treba se zapravo razumjeti ojačavanje neuropsiholoških i bioloških ograničenosti Homo sapiens sapiensa i psihologije lovca sakupljača u suvremenoj lubanji. Ta pohota koja proizlazi iz čovjeka ka *svijetu stvari* u animalnoj civilizaciji, još uvek ne u kulturnoj civilizaciji, traje i dan-danas.

od onoga dana kada su prvi ljudi iz Afrike krenuli u osvajanje novih prostora, u traganju za novim izvorima i sredstvima za opstanak i razvoj života,
globalizacija od tada pa do danas nije prestala

Proces globalizacije se nastavlja i traje, i dalje se događa nešto o čemu nitko nema pojma.

Do dana današnjega kada mislimo da živimo u *kulturnoj civilizaciji* Homo sapiens sapiens nije prestao težiti biti u centru pažnje i još uvijek sam sebe stavlja u centar pažnje života na Zemlji, a mi koji se bavimo znanošću znamo da Homo sapiens sapiens nije uopće u pravu s naslova tzv. antropocentričnog sustava vrijednosti, jer u središtu pažnje u znanosti je život na Zemlji, a ne život Homo sapiens sapiensa. Zašto to govorim? Upravo zbog toga što sve nedače, svi oblici ugroza života na Zemlji proizlaze iz glave nedorečenoga ljudskog uma koji u pohoti za novim prostorom i za novim izvorima i dobrima, svo

**Ta pohota
koja proizlazi
iz čovjeka
ka svjetu stvari
u animalnoj
civilizaciji,
još uvijek ne
u kulturnoj
civilizaciji, traje
i dan-danas.**

... život ne misli nitko.

Ono što se misli je *svijet stvari*.

rao glavnu ulogu i sebe stavio u centar pažnje. Odmah na početku našeg razgovora želim naglasiti da Homo sapiens sapiens uopće nije u pravu, jer antropocentrični sustav vrijednosti je onaj koji je omogućio usurpaciju svih ovlasti od strane Homo sapiensa spram prirode i spram života. Homo sapiens nije u pravu uza sve deklaracije Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima. To što pokazuje njegovo djelovanje upozorava

da je život ugrožen upravo s naslova njegovih defektnih izuma i njegova pogrešnog djela. Pogrešno djeluje, jer pogrešno razumije. Kad kažem da pogrešno razumije, onda hoću reći da Homo sapiens do dana današnjega, već četiri i pol milijuna godina još uvek nije počeo misliti život, nego misli *svijet stvari*. Upravo ta činjenica – da postoje dva tipa razumijevanja života, geobiosocijalno razumijevanje života (usmjereni ka *životu*) i geobiopolitičko razumijevanje života (usmjereni ka *svjetu stvari*) – pretstavlja konstruktivnu antropologiju i odgoj i obrazovanje u smislu procesa očovječavanja, u smislu evolucije prirode i teorije evolucije. Taj je sustav socijalnog odgoja i obrazovanja do dana današnjega, ma gdje god je započeo, bio eliminiran, jer je kulturni mem morala isključen iz odgoja i obrazovanja.

Geobiosocijalno razumijevanje života, dakle, uključuje respekt života i odgovornost Homo sapiensa prema životu i prema prirodi te pretpostavlja ekocentrični sustav vrijednosti, poštivanje života u odnosu na *svijet stvari*.

Drugi tip razumijevanja opstanka i razvoja života na Zemlji je, kako samo rekao, **geobiopolitički tip razumijevanja** – nasilan tip osvajanja prostora, izvora i dobara. Oko tog tipa razumijevanja života, sve znanje svijeta se okupilo u smislu tzv. scijentizma, ljudi koji puno znaju, ali su izostavili uporabu morala prije primjene znanja. Znači, devet desetina znanstvenika svijeta isključivo radi za potrebe nasilja, a za potrebe očovječavanja tako malen broj njih. Nevjerojatno je kako je malo mozgova u funkciji očovječavanja, iako ih ima. Ja sam jedan od onih ljudi koji se zalažu za globalizaciju humanizma, morala i bioetike. Znači, život može opstati samo s naslova biorazličitosti, a ne u istosti. Ovo što nam geopolitičko mišljenje misli odjenuti istu uniformu, pa da svi mislimo nasilno, zakonito vođi u razaranje prirode i u razaranje života.

Zašto je više ljudi okrenuto geopolitičkom osvajanju svijeta, a manje tome humanom svijetu?

Ovo je jako dobro pitanje. Velik broj ljudi okrenut je nasilju, upravo zbog toga što globalizacija

Geobiosocijalno razumijevanje života uključuje respekt života i odgovornost Homo sapiensa prema životu i prema prirodi

Drugi tip razumijevanja opstanka i razvoja života na Zemlji je geobiopolitički tip razumijevanja – nasilan tip osvajanja prostora, izvora i dobara.

nasilja traži edukaciju za nasilje, a edukacija za nasilje jedina osigurava egzistenciju. Znači imamo tri ključne riječi – globalizacija, edukacija, egzistencija. Nema egzistencije izvan edukacije, nema edukacije izvan koncepcije nasilja. Tu otvaramo pitanje da zapravo svi sustavi odgoja i obrazovanja isključivo pripremaju ljude za nasilje. Zašto? Upravo zbog toga što je razina ljudske svijesti na razini nasilnog principa osvajanja. Znači temeljni princip ljudskog ponašanja je uzet kao nasilan princip osvajanja prostora, prirode, izvora i dobara. Ako je temeljni princip ljudskog ponašanja nasilan, onda se zapravo svi

razina je ljudske svijesti na razini nasilnog principa osvajanja ...

Ako je temeljni princip ljudskog ponašanja nasilan, onda se zapravo svi sustavi odgoja i obrazovanja trude da pripreme čovjeka za nasilno ponašanje.

nisu za nasilje. Znači nemoralni i nehumani su u prednosti. Ovdje treba reći da danas zapravo još uvijek vrijede afirmacija moći i nasilja kao vrijednosti, a ne kulture kao vrijednosti. Moja poruka svim ljudima svijeta, posebno mladim ljudima je da, ako svojom kulturom, svojim odgojem, obrazovanjem i svojim znanjem ne mogu poduprijeti kulturu i humanističku orijentaciju civilizacijskog ustroja, neka makar svojim znanjem,

svojim odgojem, svojim obrazovanjem i svojom kulturom, ne podupiru moć i nasilje kao vrijednosti. Danas su, na žalost, na djelu moć i nasilje kao vrijednosti. To će biti tragično i pogubno za život na Zemlji.

globalizacija nasilja

uzima prostor
globalizaciji
humanizma

Mislite li da nakon toga neće doći do nekog novog prosvjetljenog razdoblja u kojem će ljudi ponovno doživjeti blagostanje i prosvjetljenje? Predviđate li prosvjetljenje u nekoj skoroj ili dalekoj budućnosti?

Ovo što se događa na planetu Zemlji upozorava da je sve što je stvoreno vrijedno, ali će, na žalost, nakon svih promjena nestati i biti razoren. Znači, ne moramo prihvati tezu da je ispred

nas bilo 27 civilizacija koje su propale zbog istih razloga, jer čovjek nije razumio život, jer život nikad nije bio mišljen, jer ga nitko nije poučavao da misli život, već je čovjek poučavan da misli i živi za *svijet stvari*. *Svijet stvari*, probitka radi, isključuje kulturni mem morala. Vaš časopis inzistira na kulturi komuniciranja koje, na žalost, danas nema, i zbog toga vas očekuju veliki naporci za promjenu mentalnog sklopa našeg vremena, jer mentalni sklop Hrvata preferira, na vašu i moju žalost, *svijet stvari*, a ne *svijet kulture*. No, valja se boriti, jer kultura je ključ razumijevanja života na Zemlji. Te dimenzije kulturnog razumijevanja života nema na djelu, tim više što biološka dinamika, rast čovjeka od rođenja do 20-ih godina, osigurava reprodukciju života bez kulturne dimenzije. Dakle, kulturna dinamika kasni za fizičkom dinamikom, za biološkom dinamikom. To je jedan od temeljnih problema našega razumijevanja života. Zbog toga ćemo i dalje rađati i odgajati pogrešnog čovjeka, mutanta, koji je potpuno otuđen.

Kao da ne želimo učiti iz povijesti...?

Što se tiče povijesti, povijest nije sporna, ako otvarate pitanje povijesti. Sporna je povijesnost. A povijesnost je kritika povijesti. Mi te kritike povijesti do danas nemamo. Mi nemamo povijesnosti ni o biogenezi, ni o kulturogenezi, o čemu se tek ponešto govorи tek danas.

Po Vama, mi nemamo svoj stav i kritički osvrt u odnosu na našu povijest?

Da, točno. Mi se ne želimo suočiti s engramom ljudskog kretnja, ni kulturnog ni materijalnog. Nije točno da Homo sapiens nije mnogo postigao. On je nešto postigao samo na ojačavanju biološke i neurološke ograničenosti, ali na procesu očovječavanja nije učinio ništa. On je ostao *anthropos*, čovjek-dominator. Homo sapiens sapiens, prema zapadnoj filozofiji, ne uključuje ženu – ona je jednostavno izostavljena iz roda.

Mislite li da je to zbog toga što su povijest uvijek pisali pobjednici?

Oni uvijek pišu da su u pravu, jer ono što oni pišu – to se objavljuje. Povijest nije ono što su oni napisali, povijest je ono što se dogodilo. A to što se dogodilo nije zapisao nitko. Prema

mentalni sklop Hrvata preferira, na vašu i moju žalost, *svijet stvari*, a ne *svijet kulture*

tome, mi nemamo povijesnosti kao vrsta, odnosno kao ljudski rod. Ja hoću izdvojiti Homo sapiensa iz životinjske vrste, iako mi biolozi prijete kad pokušavam to učiniti. On je još uvjek duboko životinja i to sve opasnija životinja. Prema tome, razlika između pračovjeka i Homo sapiensa prije četiri milijuna godina, prije 30 tisuća godina, prije 20 tisuća godina i današnjega je samo u tome što ovaj digitalni Homo sapiens sapiens nema više šanse postati čovjekom. On je tako mutirao, toliko se udaljio od potrebe za ljudskošću da ga više nitko ne može vratiti ni odgoju, ni obrazovanju.

razlika između pračovjeka i Homo sapiensa ... je samo u tome što ovaj digitalni Homo sapiens sapiens nema više šanse postati čovjekom.

Nema razvijenih i nerazvijenih društava i država. Postoji samo pojam razvoja koji je vezan za našu svijest i samosvijest. Ta se paradigma upotrebljava samo kod čovjeka koji ima svijest, koji je sposoban biti otporan prema nepoželjnomy. Nema razvijenih i nerazvijenih naroda, ima samo bogatih i siromašnih. Nasilni su bogati, ovi drugi nisu. A bogati su upravo zbog toga što su bili agresivni i nisu birali sredstva da dođu do svoga bogatstva. Dakle, postoje bogati i siromašni. Oni siromašni pripadaju vjerojatno ovom polju humaniteta, a oni bogati pripadaju moći i nasilju. Moć i nasilje – o tome treba govoriti.

Naše se društvo okreće tom konzumerizmu, osjeća se velika promjena u društvu u zadnjih desetak godina. Ljudi troše velike sume novaca u shopping centrima. Sve kupuju na kredit i žive u iluziji blagostanja. Gubi li se, dakle, i kod nas

taj humani pristup i okrećemo li se i mi prema agresivnom?

U prostoru naše neobazrivosti, naše niske razine brige za životom,

**Nema razvijenih i nerazvijenih naroda,
ima samo bogatih i siromašnih.**

Nasilni su bogati, ovi drugi nisu.

tom, niske razine svijesti i niske razine samosvijesti, ljudi ovo-ga prostora bili su plodno tlo i pogodan prostor za razvoj moći i nasilja. Znači, mi smo zapravo dio onoga svijeta koji bismo mogli nazvati potrošačkim. Odnosno, kad bi se kratko izrazio,

mí smo u polju potrošnje svega, u polju u koje se guraju neobazrivi i neodgovorni. Primjera radi, 200 tisuća Hrvata odlazi na skijanje, u smislu skijanja, klizanja i sumčanja na kredit. Mi Hrvati smo očito onaj dio svijeta koji troši sve što netko tko zna proizvodi. A, sve što se proizvodi je pod ključem sve do onoga dana dok nije obuhvaćeno drugom dimenzijom nasilja nad svijetom. Znači, imamo jedan oblik manumilitarizma, to je vojna ruka nad svijetom, koja je svijet izlagala fizičkom nasilju u tim odnosima nadređenosti i podređenosti. Međutim, suvremena ruka nasilja je dužničko-vjerovnički odnos, dužnička doktrina koja je pretvorila novac u ekskluzivnu političku moć, odvojivši ga od pojedinca, od institucija, od organizacija, od naroda i s velike daljine daje novac samo poslušnima, a neposlušni, na žalost, neće dobiti ništa. Ta koncentrirana moć, piramida moći, upućuje na održavanje odnosa nadređenosti-podređenosti u smislu sve manjeg broja vlasnika svega na svijetu u smislu privatnog kapitalizma. Ulazimo u vrijeme globalizacijskih procesa kada je privatni kapital predujmio biće vlade dužničkih zemalja u svoj servis. Znači, ta lokalna političko-financijska elita postala je servisom globalnog privatnog kapitala koji stvara svoj privatni svijet, koji privatizira svijet u tom smislu da ćemo svi u neposrednoj i daljoj budućnosti na lokalnoj razini živjeti u globalizacijskim procesima u društvu vlasnika koji će biti u funkciji globalne političko-financijske elite kao posluge, ali protiv svoga naroda. Mediji su već ušli u tu funkciju i sada se radi na razvlašćivanju svega ili od svega i pojedinca i naroda. Jer radi se o razoružanju manje moćnih, da bi se s njima moglo manipulirati u smislu poslušnosti i veće eksploatacije. Buduća eksploatacija s naslova globalizacije traži predujmljivanje u smislu potrebe kapitala. Dakle, od svih nas se traži da se moramo pripremati učenju življenja na kredit. Predujam, dakle, nije kad si gotov s radom, pa ćeš ući u novi proces rada, pa ćeš dati sebe u novi najam, nego on tebe predujmljuje dublje nego što je to do sada bilo. Mi ulazimo u doba kada liberalna doktrina onemogućava slobodu kretanja kapitala i rada, zabranjuje kretanje rada i uvjetuje bezgraničnu slobodu kretanja kapitala. Znači, temeljni principi promjene u globalizacijskim procesima baziraju se na tome da se liberalna doktrina pretvara u neoliberalnu doktrinu u smislu da su temeljni principi liberalne doktrine bili sloboda

svi ćemo u neposrednoj i daljoj budućnosti na lokalnoj razini živjeti u globalizacijskim procesima u društvu vlasnika koji će biti u funkciji globalne političko-financijske elite kao posluge, ali protiv svoga naroda

Moć i nasilje nisu ništa drugo nego mogućnost presudnog utjecaja na izbor alternative drugog bez njegove volje.

kretanja rada i kapitala te sustav financiranja i investicija profita radi, a ta temeljna dva principa liberalne doktrine danas su nestala u smislu da danas postoji alternativna sloboda kretanja kapitala, ali bez slobode kretanja rada. Ovdje je važno istaknuti da se drugi temeljni princip promjene liberalne u neoliberalnu doktrinu odvija, kako sam rekao, u polju sustava zaduživanja, znači preraspodjeljivanja putem nasilja, dakle silom, a ne putem investiranja radi profita. Temeljna dva principa liberalne doktrine su srušena i živimo u dobu neoliberalne doktrine, odnosno neoliberalizma kao socijal-darvinizma. Ovdje se otvara pitanje što su to zapravo moć i nasilje. Moć i nasilje nisu ništa drugo nego mogućnost presudnog utjecaja na izbor alternative drugog bez njegove volje. A poredak sile je sredstvo provođenja te volje protiv otpora drugih. Mi živimo u vremenu kada nemamo pojma ni gdje smo, ni što će se s nama dogoditi, jer mi misaono ne pratimo te svjetske procese. Sva naša znanost je u jednom podređenom položaju u odnosu na politički determinizam. Mi nemamo nikakvog utjecaja na bilo kakve procese u hrvatskom društvu, Europi i svijetu. Oni koji su stvorili te principe nasilja, primjera radi, traže izvodače, a ne pregovarače. Direktive ne traže pregovarače. Traže se izvođači. Misaoni proces kao takav je već izvršen. Ti se traži isključivo kao voljni izvršitelj, i što si bolji izvršitelj, imat ćeš veću nadnicu. Oni koji se tome suprotstavljaju neće imati ne samo zaposlenje, nego neće imati niti hranu, neće imati ništa, što znači da neoliberalna doktrina isključuje sve veći broj građana svijeta iz socijaliteta, jer se javlja kao teret moćima i bogatima. Oni su jednostavno teret i njih treba isključiti. I to se dogada – da ih se isključuje iz socijaliteta i oni su sami sebi

Mi živimo u vremenu kada nemamo pojma ni gdje smo, ni što će se s nama dogoditi, jer mi misaono ne pratimo te svjetske procese.

postali problem, pa se tu javlja problem depresije, jer represija proizvodi depresiju. Depresija proizvodi neuroze, psihote, shizofreniju, jer ne možeš proturječiti nasilju, jer je svugdje oko tebe nasilje. I u životu i u radnom prostoru. Prema tome, moje je mišljenje da mi nismo misaono sposobni ući u te procese i odgonetnuti ih, da bismo im se mogli eventualno suprotstaviti. Pa smo, s obzirom da to ne znamo, odustali od odgonetavanja i suprotstavljanja i pristali na postojanje u propadanju. Pristali smo na život na sve nižoj razini potrošnje svega što nam se nudi.

Ubrajate li uistinu i nobelovce u kardinalne neoliberalne misli, kako ste istaknuli u emisiji "Na rubu znanosti"? Tko su po Vašem mišljenju kardinali neoliberalne misli?

Uistinu se radi o ljudima koji imaju izvrsno znanje, ali su zaboravili uporabu morala prije primjene znanja. Tu ubrajam i nobelovec.

Mislite li da je to nasilje ušlo u sve segmente društva i dje-lovanja?

Nijedan kvadratni milimetar fizičkog prostora nije oslobođen od te dvije poluge. Nitko, ni pojedinac, ni narod, nije oslobođen niti pošteđen od te frontalne represije, po dubini i po širini, sa svim sredstvima fizičke, materijalne i simbolične moći.

Postoje li u svakom segmentu društva tzv. odabrani?

U svim prostorima postoje podanići, na koje oni (moćnici) računaju. Ovdje mislim na one ljude čija pohlepa jedva čeka da izade iz njih. U savezu s ljudima koji teže pohlepi na najlakši način, oni prihvataju one koji im nude svoje postojanje uz liniju manjeg otpora. Najveći broj ljudi se iz neznanja opredjeljuje za stanje u kretanju s naslova geo-političkog razumevanja života. Veliki broj ljudi uskače u vlak da bi što lakše opstao, ne sluteći da su na taj način zapravo prihvatali robovsku orijentaciju za sebe i za sve svoje potomke. Čovjek našeg vremena se očito odlučio za Hobbsovu filozofiju nasilja ... u kojoj čitav ljudski život sliči na trku štakora u kojoj je jedina nagrada svakome od njih biti ispred nekog drugog ...

a ne za Spinozinu filozofiju stvaranja života iz sebe i potrošnju života iz sebe

niye slučajno što se svi oblici života na Zemlji, pa i u Hrvatskoj, ostvaruju na sve nižoj razini

svijet i životinjski svijet, a unutar njega i ljudski svijet se stalno mijenja, svijet bakterija i virusa mutira. Suvremena medicina im ništa više ne može napraviti, jer smo mi izgubili uvid u uzroke te suvremene patologije tipa ptičje gripe, kozje groznice, kravlje ludila... Ne radi se tu o kravljem ludilu, već se radi o ljudskom ludilu, jer je čovjek dao životinji sredstva u prehrani u smislu ekonomije nasilja. *Više-brže*, radi *brže-više* profit. Prema tome onaj koji govori o kravljem ludilu optužio je životinju. Nedužnu životinju. A to ludilo ja pripisujem Homo sapiens sapiensu, jer ga je Homo sapiens sapiens proizveo, to je njegovo ludilo. Prema tome, nemojmo optuživati životinje. To misaono stanje iz kojeg sve proizlazi proizveo je Homo sapiens, pohlepe svoje radi. Jer je htio *više-brže*, radi *brže-više* profit. Životinje su nedužne u odnosu na Homo sapiensa. To je teza prema kojoj svi oblici ugrožavanja života proizlaze iz glave Homo sapiens sapiensa, lovca sakupljača u suvremenoj lubanji.

Razgovarajući s ljudima iz svih segmenta društva o globalizaciji, dobila sam dojam da većina ljudi ne razumije globalizaciju koliko bi trebalo. Još uvijek je veliki broj onih koji misle da je to nešto jako pozitivno i dobro i da mi trebamo prigriliti taj grubi kapitalizam koji se nama nudi u svrhu preživljavanja. Određeni broj ljudi sasvim je neutralan u svom stavu o globalizaciji, jer je neizbjješna, a mali broj ljudi razmišlja o mogućoj opasnosti globalizacije kao grubog i darvinistički nastrojenog kapitalizma. Možemo li to nerazumijevanje pretvoriti u razumijevanje i kako, s obzirom na visoki postotak neobrazovanih u našem društvu?

To što mi ne razumijemo život, to što mi ne mislimo život, nego *svijet stvari*, nama onemogućava da uopće razumijemo što je život. Naš misaono-spoznajni aparat proizlazi iz tzv. tročlane dijalektike: teze, antiteze i sinteze, ali na razini *svijeta stvari*. Ono što smo mislili i što smo brinuli, to imamo – *svijet stvari*. Međutim, ono što nismo mislili, to nemamo, a to je život. Život se misli tek na četvrtom članu četveročlane dijalektike (teza, antiteza, sinteza i epiteza). Epiteza u ljudskom mozgu tek misli život. Međutim, mi smo u ljudskom razmišljanju tako daleko od toga, mi smo u razumijevanju i u našem ponašanju tako daleko od brige za opstankom i razvojem života. Mi to ne znamo. Nas će ubiti to neznanje. Život na Zemlji bit će žrtva našega neznanja ili žrtva znanja u funkciji nasilja.

Koliko po, Vašem mišljenju, ljudi danas znaju o globalizacijskim procesima?

Ne znam koliki broj ljudi zna nešto o globalizacijskim procesima, ali znam da globalizacija ima podanike na svakom kvadratnom kilometru na Zemlji, jer je to u čovjeku. Nije globalizacija donijela to stanje. Globalizacija je samo provocirala to stanje.

Koliko su ljudi koji misle kao Vi međusobno povezani, koliko aktivno djeluju diljem svijeta?

Ja sam česti gost svih kontinenata. Moje dvorane nisu prazne. Ja sam čovjek za kojeg se zna da je jedan od onih koji zagovara globalizaciju humanizma. Međutim, dvorane koje zagovaraju globalizaciju nasilja su sasvim sigurno organizirane u smislu da druge alternative nema. Ja tvrdim da ima. Jedan sam od ljudi koji prosuđuje jedan novi mogući život, na jedan drugi mogući način. Jedan sam od rijetkih koji ima prostor za novu psihološku sublimaciju. Za novu imaginaciju o drukčijem mogućem svijetu, od ovoga kojeg nam nudi nasilje.

Ja se sad pripremam za jedan od svjetskih skupova koji će se održati u Africi, gdje će se od onih koji me mogu razumjeti tražiti da shvate dokle sam stigao osvijetliti nasilje i ono što nasilje proizvodi. I što nam je još ostalo u prostoru tih budućih mogućnosti za neku moguću buduću budućnost života na Zemlji? Znači, ja nisam sâm koji misli Homo sapiens sapiensa, jer on s tim što zna nema šanse uspjeti. S tim što on zna, samo postaje nasilan. I sad se otvara pitanje zašto smo uopće takvi? Pa upravo zato što geobiosocijalno razumijevanje života traži konstruktivnu antropologiju, odgoj i obrazovanje o bioetičkom pristupu životu. A ovaj drugi tip razumijevanja traži odgoj i obrazovanje koji se zove destruktivna antropologija. I ona traži znanje. Znanje za razaranje je jedno, a znanje za razvoj života je nešto sasvim drugo. Mi do sada nismo razumjeli, niti smo u ljudskom mišljenju u stanju doći do toga bitnoga razdiobnog prostora, do toga prvog raskrižja, zato što ne znamo. Jedan dio svijeta se u bespomoćnosti najviše oslanja na Boga, kao mogući izbor i okosnicu svoga opstanka, jer se može hodati uspravno i s dogmom o Bogu, ali na dogmi o kapitalu, sve manji broj ljudi može vjerovati da će opstat. Prema tome,

Znanje za razaranje je jedno, a znanje za razvoj života je nešto sasvim drugo.

Mi do sada nismo razumjeli, niti smo u ljudskom mišljenju u stanju doći do toga bitnoga razdiobnog prostora, do toga prvog raskrižja, zato što ne znamo.

nije točno da se dogma o socijalizmu, koju nismo razumjeli, vraća na dogmu o kapitalizmu. Nama je socijalizam bio nemoguć na dogmatski način, a kapitalizam nam nije neizbjježan na ovaj način. Onda me pitaju: "Pa što je, Kuljeu, nama onda neizbjježno?" Ja im kažem:

Za to što mi činimo, da od sto jedinica domaćeg ili stranog kapitala napravimo trideset,
za to učiniti ...
ne treba ići u školu.

samo proces rekapitalizacije odnosa – ovo što se sada događa kod nas. Mi nemamo povratak na kapitalizam, restauraciju kapitalizma, nego proces refeudalizacije odnosa. Jer je kapitalizam vrlo jasan odnos u smislu da u sto jedinica vlastitog i stranog kapitala napravimo sto i pedeset. Za to što mi činimo, da od sto jedinica domaćeg ili stranog kapitala napravimo trideset, za to učiniti, draga Elia, ne treba ići u školu.

Misija našeg časopisa je pokušaj izgradnje nove kulture komuniciranja. Mi svojim radom pokušavamo graditi mostove među ljudima, vremenima i prostorima na jedan drugačiji način od trenutačno prisutnih metoda u našem društvu. Slušajući Vas, sve više sam uvjerenja da ispred sebe imam pravog sugovornika i čovjeka koji je shvatio našu misiju.

Ja ne tvrdim da sam ja pravi sugovornik za tu temu, ali časopis za kulturna pitanja traži afirmaciju kulture kao vrijednosti, a ne afirmaciju nasilja i moći kao vrijednosti. Drago mi je da ste to znali prepoznati. Međutim, sve što se događa u ovom društvu u smislu društvenih odluka, sve ide u pravcu uključivanja u euroatlantske integracije, a to su institucije koje vode rat za dominaciju, za nasilje. Prema tome, vi možete pisati jako

do stvari se može doći
na ovaj ili onaj način,
a do kulture se
ne može doći
drugačije nego
vrijednosnim
opredjeljenjima

puno i možete pomoći u širenju svijesti, i u proizvodnji samosvijesti, samo kod onih ljudi koji imaju potrebu za kulturom kao vrijednošću, a ne kod ljudi koji imaju potrebu za stvarima u ovoj stvarnosti. Jer se do stvari može doći na ovaj ili onaj način, a do kulture se ne može doći drugačije nego vrijednosnim opredjeljenjima. Ako je to vaša orijentacija, onda morate znati da ovo društvo nema ni odgoja ni obrazovanja za prave vrijednosti. U društvu koje nema odgoja i obrazovanja za prave vrijednosti, sve je podcijenjeno i sve je precijenjeno kao što jest, pogotovo sada kada smo sve stavili na rasprodaju, jer je netko sebi usurpirao mandat da rješava probleme obavljanja svoga nasilja nad ovim narodom, da proda ono što je raspoloživo ili da ga zaduži još više, a da narod pritom ništa ne pita. Problem ostvarivanja života na ovom prostoru za sve

manji broj ljudi isključuje sve veći broj ljudi iz socijaliteta, iz posla, iz života, iz svega što jest i što se dogada. Dakle, najveći broj ljudi živi u ovoj gruboj stvarnosti onoliko koliko je odstranjen, izbačen, odnosno koliko je izostavio život, znači koliko ne živi. To je, zapravo, jedno pitanje umiranja hodajući.

To se, na žalost, ne može spriječiti, jer kada bezobzirni ljudi o kojima govorite sretnu osobe kao što ste Vi, kad pročitaju Vaš članak ili vide emisiju na televiziji s temom o kojoj danas govorimo, oni ostaju mrtvi-hladni i nastavljuju sa svojim nasiljem?

Zato što nisu u stanju razumjeti, jer oni nemaju pretpostavki u svom mozgu. Jer čovječji mozak koji je rezultat konstruktivne antropologije odgoja za etičke i druge vrijednosti je konzistentan i konzektuantan. Mozak ljudi koji pripadaju nasilju i koji su rezultat nasilja pun je neuronskih rupa. Oni nisu u stanju niti konzistentno misliti, ni konzektuantno se ponašati. Oni su zakonito ljudi onesposobljene svijesti, ljudi odbijajuće svijesti. Što se mene tiče, politički *clusteri* ne mogu voditi svijet, ni pojedino društvo, jer to su ljudi koji djeluju s naslova nasilja i oni se diferenciraju po kriteriju nasilnog osvajanja vlasti radi nasilnog provođenja svoje volje putem nasilnih poredaka.

U kojim zemljama osjećate da je osviještenost ljudi na višoj razini, a u kojima da je na nižoj razini? Pa, američki imperializam je proizveo određen broj ljudi koji su potpuno osvijestili ovo što se sada događa u Americi. I ova priča o američkoj demokraciji je tragedija. Radi se o američkom imperializmu koji nikada nije tako ukinuo pojam i poimanje demokracije kao danas. Najveći broj osviještenih ljudi susrećem s naslova SAD-a, djelomično Europe, a najveći dio iz Istočne Azije, pa mogu reći da imam sugovornike čak i u Moskvi koji su živjeli u staljinističkom režimu. Samo oni koji su živjeli pod strašnim nasiljem u stanju su govoriti o nasilju, jer oni ga najbolje poznaju iznutra. Oni koji su govorili o nasilju iz nasilja, oni su platili cijenu svojih idealova kao što sam ih platio i ja.

**politički *clusteri*
ne mogu voditi svijet,
ni pojedino društvo,
jer to su ljudi koji djeluju
s naslova nasilja i oni se
diferenciraju po kriteriju
nasilnog osvajanja vlasti radi
nasilnog provođenja svoje volje
putem nasilnih poredaka**

O globalizaciji se zato govori i kao o amerikanizaciji?

O procesu globalizacije kao o amerikanizaciji se može govoriti zato što je to istina. Jer najekstremniji broj ljudi iz Europe je pobjegao u SAD i oni vraćaju Europi to nasilje koje tamo ojačava. Prema tome, ti ljudi koji zagovaraju globalizaciju svijeta i privatizaciju Europe, oni govore o amerikanizaciji, jer taj dio ekstremnog oblika postojanja zapravo je zagovorništvo koje proizlazi upravo iz ovoga geopolitičkog razumijevanja života, ali ne na čelu s Amerikancima kao nekakvim domorocima (takvi ne postoje, takvi su ubijeni), nego s naslova anglosaksonskog tipa kapitalizma, jer je politička oligarhija Engleske odvojena od naroda na čelu tih procesa (radikalizacija maksimalizacije). Politička oligarhija Engleske je nametnula svoju filozofiju Amerikancima (poslije pet ratova) negdje u 16., 17. i 18. stoljeću. Od tada pa do danas vlasnički odnosi caruju nad radnim odnosima. To je tragedija za svijet. To su izmislili Englezi, ali europski Englezi, a ne američki. Prema tome, nasilje proizlazi iz anglosaksonskog tipa procesa privatizacije svijeta. Proces privatizacije traži individualizaciju, traži građansko društvo u kojemu je svatko sam sebi svrha i smisao te hoće pojedince staviti pred nasilje, onemogućujući mu da se organizira i pruži otpor tom nasilju. Zato su oni bili protiv fikeije komunizma koji nikad nije postojao. Znači, Treći svjetski rat se vodio protiv fikeije, protiv komunizma, protiv nečega što nije postojalo i taj rat je uspio. To je bio Treći svjetski rat (1946.–1989. godine). A sada se vodi Četvrti svjetski rat, protiv fikeije islamskog fundamentalizma kao neprijatelja. To ne mora biti istina, ali i opet se vodi rat protiv fikeije, jer im je Treći svjetski rat uspio, uspjeli su ga dobiti i srušiti sve ono što im je bilo *opposite*. Sve što je *opposite* nasilju ono mora biti lišeno mogućnosti da opstane. Prema tome, za proces amerikanizacije odnosno anglosaksonizacije svijeta, to posebno naglašavam, nemojmo optuživati Amerikance, jer su to učinili ovi mutirani Europljani u Americi, jer su Europljani kada su došli, zalutali u Ameriku, pobili one koje su tamo našli. Ne zaboravimo, Kolumbo je zalutao u Ameriku. Nije istina da ti ljudi tamo ne bi bili čovječniji od ovih koji su naselili Ameriku. Najpohlepnejši dio Europe je naselio Ameriku, a još ekstremniji je otišao u Australiju. Prema tome, nemojte misliti da su ti ljudi slučajno nasilni, oni su genetski i memetski, kulturno pripremljeni za nasilje. Oni ne žele drugi oblik života osim nasilja. Taj proces anglosaksonizacije svijeta kao procesa globalizacije upućuje na to da Europa nema drugog izbora. I to je Europi nametnuto. Dok god Europa ne bude

u potpunosti amerikanizirana, Europa se neće moći osloboditi, jer ona je vazalni dio Amerike. Oni koji su u Europi, vazali su tih moćnih Amerikanaca. Zato se govori o europskom smu tih nasilnika. Njihov je san doći u Europu i privatizirati je.

Europeizacija je ponavljanje amerikanizacije, samo u Europi?

Da, to se događa i radi se o tome da tu nema nikakve razlike, samo to još u Europi nitko niti ne sluti. Nitko u Europi ne smije znati, to je bioteza, prvi princip, da nijedan narod u Europi ne smije znati zašto Europska Unija. Kad im to bude nametnuto i to prihvate kao oblik nasilja postojanja, ako narod od-bije, onda će to prihvatiti njihove političke struk-ture, jer ćemo ih mi već imati uključene u svoj servis. Prema tome, proces privatizacije Europe tek slijedi. Do 2010. odnosno 2015. godine on će započeti u smislu da kolektivni tip kapitalizma kao ostatak komunizma i socijalizma treba likvidirati. To su procesi koji dolaze. Slijedit će razlaz iz Europske Unije kao izlaz. Zar ima smisla ulaziti u nešto što je već na vidiku da se razilazi? Samo neobazrivi ulaze u te procese.

Može li se to dovesti u kontekst Vaše prognoze s kraja 60-ih godina prošlog stoljeća kada ste predviđeli da će komunistička Jugoslavija nestati, što se uistinu i dogodilo?

Moje teza o razlazu iz Jugoslavije kao izlazu bila je utemeljena na tezi američkog imperijalizma iz 1949. godine: maksimalno im pomoći do uništenja. Ja sam pratio tu tezu. Dvali su nam i omogućavali potrošnju. Maksimalno sve na kredit, na dugove, itd. A ja sam znao da slobode na tuđoj moći nema. I sva moja upozorenja da slobode na tuđoj moći nema, ni pojedincu, ni narodu, nisu uspjela urazumiti narod. I rekao sam im da će doći u situaciju, kad će doživjeti ne samo slom, nego razlaz u krvi. Prva moja upozorenja bila su 1967., 1969., 1974. i 1978. godine, da bi zadnje moje upozorenje bivšoj Jugoslaviji bilo 1982. godine, kada sam govorio da je iluzija očekivati ono što se narodima Jugoslavije tada govorilo, zato što se nije smjelo dopustiti da jedna društvena zajednica u kojoj živi 74 različite nacije i nacionalne manjine uspije opstat, jer bi u tom smislu uspjela Europa, uspio bi svijet. S obzirom da se bilo kakav oblik kolektiviteta mora uništiti, jer je to ostatak

Slijedit će razlaz iz
Europske Unije kao izlaz.
Zar ima smisla ulaziti u
nešto što je već na vidiku
da se razilazi?

Samo neobazrivi ulaze u te procese.

sva moja upozorenja
da slobode na tuđoj moći nema,
ni pojedincu, ni narodu,
nisu uspjela urazumiti narode

kommunizma, sve se samo mora prepustiti egoizmu pojedinca, građanskom društvu u kojemu je svatko sebi svrha i smisao, a svi drugi su za njega neka raspoloživost, radi neke iskoristivosti, kroz neku utrživost, kroz neko zbrajanje i odbijanje. Znači, mi se nalazimo u tom procesu kada nas se tjeru u polje utrživosti.

Utilitarnosti?

Da, utilitarnosti. Da svaki pojedinac mobilizira svoju pohotu, svoju pohlepu, svoje antropološke sposobnosti agresije, cimizma i bilo čega drugog kako bi načinio otklon od kulture. Znači, vi ste u najnepovoljnije vrijeme pokrenuli pitanje kulture komuniciranja, kada biste htjeli komunicirati s naslova kulturne dimenzije, a ne s naslova egoizma koji danas prevladava. Znači čovjek je danas, što se tiče egoizma, još gori od životinje, jer je životinja regulirala svoje ponašanje s naslova ega, egoizma. Životinja ne ubija više nego što joj treba, a Homo sapiens, digitalni čovjek, čovjek digitalne evolucije, suprotstavljen je teoriji evolucije i vrlo je opasan. To je najopasnije stvorenje svih vremena. Današnji Homo sapiens, ovaj koji sjedi iza PC-a, on

ubija na daljinu i prisvaja na daljinu. Ne želi susret s neprijateljem. Sve antropotehnike, sva otkrića, znanja i izumi, u funkciji su suvremenog lovca sakupljača koji je ojačao svoju psihologiju loveca sakupljača u suvremenoj lubanji da što više i brže osvoji prostor i prisvoji izvore i dobra.

**čovjek je danas, što se tiče
egoizma, još gori od životinje,
jer je životinja regulirala svoje ponašanje ...**

Životinja ne ubija više nego što joj treba, a Homo sapiens, digitalni čovjek, čovjek digitalne evolucije, suprotstavljen je teoriji evolucije i vrlo je opasan.

I to se danas događa. Taj problem digitalne evolucije Homo sapiensa ili čovjeka koji je izgubio svaku sposobnost razmišljanja o posljedicama svoga ponašanja za druge, jedan je od temeljnih problema vremena u kojem živimo. Ulazimo u vrlo razorno doba. I zato u današnjem svijetu globalizacijski procesi čine pregrupiranje opet s naslova vojnog plana. Ja sam taj proces zapravo otkrio, ali na svemirskim tehnologijama, da se vidi kako se nova vojna ulaganja otkriju kao lakmus papir u smislu da se i dan-danas i po 15 puta više izdvaja za nova oružja, nego za nova fundamentalna znanja, za nova sredstva za rad i život. Lovac sakupljač u suvremenoj lubanji ojačava psihologiju loveca sakupljača s oružjem, jer zna da mu oružje omogućava

brže osvajanje i brže prisvajanje. Ovdje se susrećemo s jednim novim fenomenom koji je Homo sapiens zapravo ostvario, zaključivši da mu se ratom do sedam puta brže i više isplati da dode do nafte, vode i drugih bogatstava, nego da ulaze u razvoj i znanost. To je taj novi neoliberalni princip – da se nasiljem ide na preraspodjelu onoga što je preostalo, a ne na stvaranje novih vrijednosti. Mi ulazimo u odnose razorne prirode. Nije problem u onima koji provode nasilje, nego u onima koji šute o tom nasilju, jer ih nema tko organizirati, jer su svi međunarodni pokreti, crkveni, vjerski, radnički, socijalistički, zapravo umrknuli. Nema više tko organizirati one koji misle da su u pravu.

Dakle, Vi predviđate da će se Europa razići?

U knjizi od prije 18 godina to sam napisao. Gospodo, jedini sam mozak koji je u zadnjih dvije tisuće godina isao ispitati uzroke zašto se Europa od Rimskog Carstva do danas nikada nije udružila na principu sile. Upravo zato što se uvijek netko, tko je zagovarao tu Europu, pokušao izdici iznad drugih. Na tom principu Europa nije pet puta uspjela i napisao sam da ni šesti put zbog istog principa neće uspjeti. Moja knjiga od prije punih 18 godina ocertala je današnje procese. To je ono što je objavljeno prije 18 godina, pod naslovom *Kritičko-teorijski osvrt na ekonomsko-političke strukture nove Europe*. Nasilje, gospodo, ne daje razvoj. Nasilje ne daje mogućnost opstanka svima, već samo nekim.

Uglavnom se osvrćete na negativne aspekte globalizacije. Postoje li uopće po Vama pozitivni aspekti globalizacije?

O tome smo već govorili, ali ako i postoji nešto što je pozitivno, ono je neutralizirano s ovim što je nasilno i negativno.

Što mislite o multinacionalnim kompanijama kao

akterima međunarodnih političkih odnosa?

Multinacionalne kompanije su zapravo voljni izvršitelji interesa svoje države. Znači država je njima omogućila i dala trostruku garanciju da to rade u ime njih. I te multinacionalne kompanije su zapravo zamjena za državu nasilja. Država nasiљa se prenosi na korporacijsko nasilje.

Ovdje se susrećemo s jednim novim fenomenom koji je Homo sapiens zapravo ostvario, zaključivši da mu se ratom do sedam puta brže i više isplati da dođe do nafte, vode i drugih bogatstava, nego da ulaze u razvoj i znanost.

Nasilje ne daje razvoj.

Nasilje ne daje mogućnost opstanka svima, već samo nekim.

Znači, MNK funkcioniraju kao države?

Ne samo to, nego je njima dana i mogućnost da ruše režime uz potporu svoje vlade. Iako slučajno bilo što izgube u tim procesima, njima njihova država to nadoknađuje. Znači oni su trostruko pokriveni – od svoje države, od osiguravajućih društava i od lokalnih tržišta. Prema tome one su voljni izvršitelji nasilja u danom prostoru, jer kad one ostvare interes, profit ide u matične države. One su to prihvatile, one to jesu, jer se državni terorizam odvija od strane moćnih prema nemoćnima. Globalni terorizam je zapravo državni terorizam, terorizam moćnih spram bespomoćnih. Mi nemamo pojma što je to terorizam. Moći teroriziraju slabije. A kad slabiji pruža otpor, onda otvaramo pitanje odnosa između atrakejskih sila i repulzijskog otpora. Atrakejske sile su one koje čine teror. Ovdje mislim na globalni terorizam, državni terorizam. Antiteroristički savez je zapravo teror nad svijetom. Oni koji pružaju otpor su ti koji pripadaju u tzv. repulzijski otpor iz očaja. Prema tome, mi ne možemo govoriti o tome da je teror i terorizam ono što pruža otpor iz očaja, već ono što proizvodi očaj. I u tom smislu časopis *Epocha* kao kulturni časopis mora osvijestiti taj pojam terorizma koji je potpuno pogrešno shvaćen.

Globalni terorizam je zapravo državni terorizam, terorizam moćnih spram bespomoćnih.

Je li primarni cilj Hrvatske trebao biti ulazak u EU ili najprije državno-pravno sređivanje Države?

To što se kod nas događalo s naslova političkog determinizma,

da je strateški cilj bio uključiti Hrvatsku u euroatlantske integracije, pogubno je za hrvatski narod. Jer to ne može biti cilj, to može biti sredstvo. Ako je nefko zamijenio cilj i sredstvo, onda će to doista biti pogubno za narod ovoga prostora i za opstanak i razvoj života na ovome prostoru. Jer to ne može biti cilj. I dan-danas se o tome govorи. Čiji je to cilj? I protiv koga je i što će on proizvesti, jedno je od najupitnijih pitanja ove stvarnosti.

Što mislite o kompetentnosti naših političara?

Kompetentnost naših političara je tragična. Nitko od ljudi u državnom aparatu ne razumije sociologiju države. Znači da rade nešto, a ne razumiju što rade, a posebno ne razumiju što su posljedice njihova rada. To je jedno od najžalosnijih pitanja.

Nije točno da Hrvatska nema ljudi koji znaju, nego ti koji znaju nemaju nikakvog utjecaja na društvene odluke koje imaju kulturne i materijalne posljedice za život na ovom prostoru.

Kakav je Vaš stav o problemu pretvorbe i privatizacije u jeku Domovinskog rata i jesu li se mogle izbjegći tragične posljedice?

U proces pretvorbe i privatizacije nije se smjelo ići u ratu. To je prvo što danas moramo javno priopćiti. Nasilje nije omogućilo bilo kakvu poželjnu transformaciju stanja u društvu, bez obzira jesmo li ili nismo znali što jesmo i u što se pretvaramo. To je jedno od bitnih pitanja. Dakle, državna revizija je utvrdila da se od 1991.–2004. godine provodila nezakonita pretvorba i privatizacija, nezakonita promjena vlasničkih odnosa. Vlasnički odnosi koji nisu ostvareni s naslova prava traže svoju vjerodstojnost, u smislu da se ono što nema vjerodostojnosti mora vratiti na 31. 12. 1990. godine. U suprotnom će nas svijet upozoriti da to moramo učiniti, sada ili za 15, 20 ili 50 godina. Godine 1946. većina je razvlastila manjim, misleći kako joj nikada neće morati dati nikakvu naknadu. Svijet nas je prisilio da im nakon 50 godina to moramo platiti. Godine 1990. imamo obrnut proces. Manjina je razvlastila većinu. I bit će tragično ako ostane ona primitivna politička šala u Saboru, da „*ko je jamio – jamio je*”, a tko nije njemu ništa. Ako to ostane, onda je to pogubno za narod ovog prostora.

Neki stručnjaci govore da bi Hrvatska u ovim procesima europeizacije i globalizacije trebala intenzivno raditi na očuvanju svoga identiteta i definiranju svoga tzv. *branda*. Kakvo je Vaše mišljenje o tome?

Što se tiče očuvanja hrvatskog identiteta, moram reći da mi ne znamo za svoj identitet. Ni s naslova biogeneze, niti s naslova kulturogeneze. Naši su genetičari došli do spoznaje da mi nismo ono za što se predstavljamo da jesmo – da smo slavenski narod. Sad tobože znamo da nismo Slaveni, ali ne znamo tko smo. Jesmo li Iranci, jesmo li Zapadni Goti, itd. Znanost, dakle molekularna biologija, unijela je nered u naše mozgove ili želi unijeti neki novi red. Ispada kao da nismo sposobni saznati tko smo i što smo. Čim mi nemamo pojma o svojoj

Nije točno da Hrvatska nema ljudi koji znaju, nego ti koji znaju nemaju nikakvog utjecaja ...

bit će tragično ako ostane ona primitivna politička šala u Saboru, da „*ko je jamio – jamio je*”, a tko nije njemu ništa ...
to je pogubno za narod ovog prostora

biogenezi, naša kulturogeneza se gubi, preuzimajući engleski, njemački, francuski i talijanski jezik kao svoj radni jezik. Dakle, naša kulturogeneza je još tanja u smislu našega opstanka. Zaključno, mi smo u jednom velikom vakuumu s naslova biogeneze i mi smo u vakuumu s naslova kulturogeneze. Mi se gubimo i kao subjekt kulture iako smo mislili da smo subjekt kulture i da tražimo biti subjekt civilizacije, biti država. Mi ćemo izgubiti poziciju subjekta kulture prije nego postanemo subjekt civilizacije. To je jedno od temeljnih pitanja koje treba javno priopćiti, jer se o tome šuti.

Što će doista biti s nama kada uđemo u EU?

Ako ulazimo u Europu, mi automatski prihvaćamo tzv. pravnu stečevinu Europe, a pravna stečevina Europe je nasilje. I kada mi prihvativmo europsko nasilje i europske direktive i globalizaciju kao ultimativno poduzetništvo, dakle kada mi to moramo bez pogovora učiniti, što i radimo, otvara se jedno od temeljnih pitanja: kada prihvativmo pravnu stečevinu, pravni poredak EU-a, mi se zapravo gubimo kao subjekt kulture, jer nikoga iz kulture nema u tzv. pregovaračkim timovima. Ni jednoga iz kulture nema. Prema tome, onaj tko zaboravi na kulturnu dimenziju, on se poigrao našim opstojanjem kao subjekta kulture. Znači, mi nestajemo u tzv. procesu globalizacije, u tzv. procesu tranzicije. Mi nestajemo kao subjekt kulture prije nego što ćemo postati subjekt civilizacije, jer to i ne treba, jer Država više nije važna.

Možete li ljudima koji vode našu zemlju dati stručni savjet radi boljeg nastupa RH na globalnoj sceni?

Ja takvima ne dajem savjet. Onima koji ne razumiju opstanak ja nemam što savjetovati. Ovom prilikom želim im poručiti: Vi koji ne mislite život u hrvatskom prostoru, ja vama ne mogu dati savjet, jer ga ne možete razumjeti. Što će vama ono što ne trebate. Vama ni Bog ne može pomoći.

Je li hrvatska Vlada svjesna da ne čini ništa u smjeru našeg unutarnjeg samoodređenja koje je potrebno za vanjsko opredjeljenje?

Ja ne mogu reći da nije ništa učinila, ona nije ništa ni željela učiniti u smislu samoodređenja ovog društva, da se opredijelimo i odlučimo koji ćemo tip socijalnih odnosa prakticirati. Bez unutarnjeg samoodređenja, nema vanjskog opredjeljenja. Svijet i Europa znaju da mi ne znamo ni gdje smo, ni kamo

ćemo. Njima treba naš prostor, prirodan prostor kao proizvodni prostor s obzirom da mi ne znamo upravljati ni prostorom, ni izvorima, ni dobrima. Naša vlast je nesposobna za upravljanje, jer je ona dobila mandat za pravilno gospodarenje i upravljanje prostorom, izvorima i dobrima, a ne za njihovu prodaju. Za prodaju nitko nije dobio mandat, a kamoli predaju prostora Hrvatske stranoj vojnoj sili na uporabu, a da narod o tome

ništa ne zna. Ni narod nema pravo predati prostor nikome, jer smo ga dužni predati onima koji će doći iza nas.

Hoće li, po Vašem mišljenju, kako tvrde neki stručnjaci, RH ulaskom u EU postati kupalište Europe, hoće li biti pretvorena u novu Floridu?

Ne. Život u ovom prostoru organizirat će oni koji budu privatni vlasnici, vlasnici privatnog kapitala u Hrvatskoj, uz pomoć naše političko-financijske elite kao posluge, kao servisa te uz pomoć medija koji su već u toj funkciji. Jer je zadača, ne naših medija, nego stranih, da potiču zabavu, a ne da osvješćuju narod. Ovo što vi pokušavate kroz časopis *Epoha*, ovo je jedan od rijetkih slučajeva kod nas, da ste spremni osvješćivati narod i te procese.

Naša vlast je ... dobila mandat za pravilno gospodarenje i upravljanje prostorom, izvorima i dobrima,

a ne za njihovu prodaju.

Hvala Vam na ovim riječima, gospodine Kuliću.

Uistinu je tako, kako sam rekao. Sve ostale novine, posebno strane novine, pa i ove koje se predstavljaju kao domaće ušle su u funkciju zabave naroda i potpore konzumerizmu, potpore patologiji života u ovom prostoru, a ne osvješćivanju. Prema tome, ovo je jedan od rijetkih razgovora o ovoj temi. U toku ovih mjesec dana imao sam sedam-osam intervjuja, a ovo je prvi intervju u kojem me netko pita nešto o temi globalizacije. Jer drugi časopisi imaju sasvim drugu zadaću: da razvijaju patologiju i konzumerizam, da zabavljaju narod u patologiji, u njegovu propadanju, a ne da ga osvješćuju. To je zadača stranih medija u nas. Dakle, strani mediji imaju funkciju potpore patologiji, nestajanju. A kada dođemo u fazu neoliberalne eutanazije, kada nas isključi iz života, da ne možemo trošiti, uskratit će nam, posebno neposlušnim, sve pa i vodu, i hranu, i zaposlenje i zrak. Prema tome, nama zakonito slijedi, prema našem ponašanju, ono što je zakonita posljedica neoliberalne eutanazije, da neposlušnim uskrati pravo na život. Pravo na rad je, gospodo, pravo na život. Čovjek koji ne radi nije čovjek.

Dakle, svi oni koji su ispali iz procesa rada s naslova kapitala, jer je kapital zapovijedajući kriterij organizacije proizvodnje, a ne rad, na neki način gube pravo na život. Jedno od temeljnih pitanja je da nas je netko vrlo lako rastavio od naših mogućnosti na putu ka našoj budućnosti. Osim što nas je taj netko isključio iz radnih procesa, našu smo akumulaciju jeftino predali strancima uz 1,5% kamata, da bi nam tu akumulaciju prodavali uz 7 do 28% kamata godišnje na kartični dug. Onaj tko je to napravio narodu ovoga prostora taj nije do sada bio društveno odgovoran. Postoji samo još jedan tip odgovornosti, a to je povjesna odgovornost. Za pedeset godina opet ćemo tražiti neke Paveliće, neke Šubašiće, neke Pribičeviće, opet ćemo se pitati tko je bio onda uzrok onome stanju, itd., pa neka ovo o

čemu pričamo ostane makar zabilježeno za potrebe onih koji će imati potrebu za spoznajom onoga što se dogodilo bez njih.

Pravo na rad je pravo na život.

Čovjek koji ne radi nije čovjek.

Koji će, po Vama, biti budući idealni tip društvenog uređenja, s jednakom mjerom duha i sigurnosti te s jednakom mjerom jednakosti i individualnosti čovjeka?

Proces sublimacije mišljenja, imaginacije o slobodi, gospodo, mi smo sami sebi oduzeli. Rasprava o slobodi je zabranjena pojedincu i narodu koji se opredijelio za trošenje svega što svijet proizvodi, a da sam ništa više ne zna stvarati. Priče o revoluciji, o ovome o čemu Vi hoćete da Vam govorim, to je prošla priča. Mi smo sami sebi oduzeli to pravo, da pričamo o slobodi i demokraciji. Dužan čovjek i dužan narod nema pravo raspravlјati o slobodi.

Koliki je stvarni dug RH?

Stvarno stanje bitno se razlikuje od službenog mišljenja. Službeno mišljenje i ne zna stvarno stanje, niti ga treba. Ono što jest stvarni dug traži odgovor samo s jednog naslova, da je najispravniji odgovor da ne znamo, da nemamo znanje o stanju i kretanju duga. Najteže je saznanje da ne znamo stanje duga. To je najteža situacija. Mi živimo na dometu dnevne svijesti i u sustavu dnevne važnosti. Mi ne znamo hoće li nas Amerikanci, koji nam daju, kazniti ili će nas nagraditi za našu poslušnost. Što budemo poslušniji, to ćemo više nagrada dobivati. Samo poslušni dobivaju. Ovi drugi neće dobiti ništa. Oni točno znaju tko će ostati u radnom procesu, tko će biti u funkciji posluge, a tko neće. Narod to pojma nema. Moćni će samo poslušne

nagraditi i to na sve nižoj razini, bilo kroz posao, bilo kroz neke druge privilegije ili mogućnosti opstojanja. Najveći dio ljudi bit će isključen iz svih socijalnih procesa, a posebno oni koji budu registrirani da pružaju otpor sili, moći i nasilju. Oni će biti isključeni zbog svog otpora i neposluha. To je zakonitost, jer ćemo ubuduće živjeti u društvu privatnog kapitala i društvu vlasnika privatnog kapitala, a ne u društvu radnika i kapitala. Mi smo tu šansu – biti društvo radnika i kapitala – zloupotrijebili, jer smo posegnuli za tuđom moći. Lagali smo sami sebi. Dakle, nije bilo procesa osvješćivanja povodom naše budućnosti. Sve se moglo znati prije pedeset godina. Današnje stanje je kumulativno. Današnje stanje produkt je onoga što se radilo pedeset godina, a ne od 1991. godine na ovamo. Samo je to stanje danas još izraženije, jer smo mislili da nam sada nitko ne može ograničiti našu pohlepu, pa smo od 1991. godine do sada nalupali oko 69 milijardi dolara duga bez kamata, u različitim oblicima. Samo naš inozemni dug je već 99,2% BDP-a, ako ne i dvostruko veći, jer mi i ne znamo koliko smo dužni. Naš dug zna samo naš vjerovnik koji nam šalje mjenice za naplatu. Mi pojma o tome nemamo. Mi čak o tome niti ne učimo na naših osam ekonomskih fakulteta. Koliki je naš dug? Mi to ne znamo. Mi to više ne učimo, jer to nije naš problem. To će nama drugi izračunati, ali opet za novce.

To je porazno.

To je ono što zovemo procesom osvješćivanja. Imamo li mi potrebu za spoznajom, za opstankom ili nemamo jedno je od temeljnih pitanja. Imamo li mi potrebu za opstankom života u prostoru Hrvatske? Možemo li mi biti odgovorni za taj opstanak ili da li možemo s ovom razinom brige o životu opstat? Prema onome koliko ja znam, sa sigurnošću mogu reći da ne. Hrvatskoj i hrvatskom narodu prijeti opasnost da nestane i kaq subjekt kulture. Prema mojim spoznajama hrvatski narod je u procesu nestajanja, u tranziciji. To je jedno od najtežih i najpogubnijih pitanja koje ja narodu ovoga prostora mogu pravodobno priopćiti. Sve što naš narod čini, radi protiv

Naš dug zna samo naš vjerovnik
koji nam šalje mjenice za naplatu.
**Mi pojma o tome
nemamo.**

Imamo li mi
potrebu za
spoznajom, za
opstankom ili
nemamo
jedno je od
temeljnih pitanja.

sebe s naslova onog što mi sugeriraju oni koji misle da ga vode, a narod ih oponaša.

U posljednje vrijeme pojavljuje se interes za snimanje dokumentarnih filmova o Josipu Brozu Titu. Je li istina da ste **Vi bili njegov miljenik?**

Ne. Ja nisam bio Titov i Kardeljev miljenik, ali su mi njihovi suradnici rekli da su me oni na vrijeme razumjeli. Ali me oni oko Tita i Kardelja nisu voljeli, upravo zbog toga što sam saznao da ni Tito ni Kardelj nisu imali u vidu događanja u Jugoslaviji, jer su im lagali njihovi podanici. Međutim, ono što sam zamjeravao i Titu i Kardelju je to da su oni pokušali ostvariti slobodu na tudioj moći. Izgrađivanje samoupravnog socijalizma na tudioj moći, morali su ipak toliko znati, da je to nemoguće. Ono što sam im priopćio negdje 70-ih godina prošloga stoljeća ostavilo ih je zatečenima. Oni su postavljali pitanje: "S *kojih to naslova nama Kulić poručuje da od ovoga što mi radimo nema ništa?*" Jedina osoba koja je razumjela moje riječi u to vrijeme, od svih političara Jugoslavije, bio je nedavno premiјuli Jure Bilić. Kada me je preslušavao pet sati u Hrvatskom saboru, kao predsjednik Sabora, pitao me: "Znači, Kuliću, ništa od ovoga što mi pričamo u Savezu komunista?" Odgovorio

sam mu: "Jure, ništa osim nesreće." A on me na to pitao: "Hoće li biti krv?" Odmah sam mu odgovorio: "Jure, bit će krv." To je bio jedini čovjek koji je to istoga časa išao prenijeti u Centralni komitet, pa mi je vratio povratnu informaciju da oni ništa ne razumiju. Ja sam mu rekao: "Oni da išta razumiju, oni ne bi bili u CK-u, ali zato što ne razumiju, oni jesu tam - da ne razumiju."

isti oni agresivni,
polupismeni,
poluobrazovani,
grubi,
isplivali su u svim
političkim strankama
kao pretendenti da vladaju
i prostorom i narodom

Je li se situacija u odnosu na razumijevanje i ne razumijevanje političara promijenila danas u odnosu na to vrijeme?

Ne, ništa. Znači isti oni agresivni, polupismeni, poluobrazovani, grubi, isplivali su u svim političkim strankama kao pretendenti da vladaju i prostorom i narodom. Čast rijetkim iznimkama. Ovdje se radi o jednom psihopatološkom fenomenu ili patološki bolesnim ljudima koji hoće upravljati društvom, a nemaju pojma što je društvo. Ako kažem da su se baš tako izdiferencirali, onda upozoravam da niti jedna politička stranka nema niti jednog čovjeka ponaosob koji razumije sociologiju države i koji bi mogao biti za nju odgovoran. S

obzirom da nikom nisu polagali ispite za ono što ne znaju, niti za ono što znaju, oni su znali da nemaju kome biti odgovorni, pa su se prihvatali posla ostvarujući svoje privilegije. Kad ne bi bilo privilegija, niti jedna vlast ne bi bila interesantna. Oni su pogrešno razumjeli vođenje društva i politiku, jer je politika ono što upućuje na odgovornost upravljanja društvom i društvenim poslovima, a oni na politiku gledaju kao na vlast ljudi nad ljudima. Oni su potpuno pogrešno htjeli, i stoga što se pogrešno htjelo narod danas ispašta.

Možemo li na osnovi toga zaključiti da razlike između političkih stranaka u RH gotovo i ne postoje?

S obzirom na ono s naslova sociopsihološkog sadržaja i onoga što su do sada pokazali, mogu reći da unutar 105 stranaka nema gotovo nikakve razlike. Oni svi teže politici kao vlasti ljudi nad ljudima, zbog privilegija. To najbolje pokazuje naša 15-godišnja praksa. Svih 105 stranaka još nije razumjelo da mi u Hrvatskom saboru nemamo konsenzus o tome koji tip društva gradimo i da ne postoji opozicija u Saboru. Postoje samo darvinističke grupe u vlasti, u borbi za ovlasti, radi prevlasti. Prema tome, ono što nismo razumjeli, ne može uspjeti. Bilo bi nemoguće da uspijemo u onome što bi bilo poželjno očekivati od promjena društvenog vlasništva. Zaključno, smisao promjena društveno-političkog uređenja Hrvatske se izgubio upravo zbog toga političkog primitivizma, koji uopće nije razumio što je društvo, Europa i svijet. Nije problem u svijetu i Europi, već je problem u nama.

Može li se reći da je 45-godišnji mrak doživio svoj nastavak i u samostalnoj Hrvatskoj?

Ne da mi nismo razumjeli ono što je bila Jugoslavija, već na projekt Jugoslavije nitko nije stavio niti jednu ciglu, ni Slovenci, ni Hrvati, ni Srbi, ni Makedonci, ni Bosanci, ni Crnogorci, ni Albanci. Znači nije se moglo raspasti ono što nitko nije htio izgraditi. Ovo što se sada kod nas u Hrvatskoj dogada, proizvod je istoga političkog primitivizma i neznanja, jer ti ljudi nikom nisu obvezni položiti račume, tim više što je izvršna vlast ta koja proizvodi stvarno stanje i odluke, a ne zakonodavna vlast. Zakonodavna vlast predala je svoje ovlasti i svoju odgovornost

**politika je ono što
upućuje na odgovornost
upravljanja društvom i
društvenim poslovima,
a oni na politiku gledaju
kao na vlast ljudi nad ljudima.**

izvršnoj vlasti, a izvršnu vlast vodi jedan čovjek koji nije odgovoran nikome. Oni koji su postavljeni u vlasti, a to je izvršna vlast koja dominira nad zakonodavnom, nisu odgovorni nikome – ni društveno, ni povijesno.

Zašto u našem društvu političari zanemaruju znanje i znanost i zašto su obrazovani i visokokvalificirani ljudi na društvenim marginama?

Od 4,5 milijuna stanovnika Republike Hrvatske, prema popisu stanovništva iz 2001. godine, više od 90% stanovništva je ispod razine srednje stručne spreme formalno-pravne pismenosti, a onda možete zamisliti stvarnu pismenost. Znači, 90% ljudi nije u stanju razumjeti proces. Stoga bismo mogli reći da je prostor njihova neznanja izvanjski prostor političkog oblikovanja istog za sebe – za manipulaciju. Onih 7% koji misle da znaju u funkciji su apologije političkog determinizma. Iz toga zaključujem da znanstvenost i znanstvenici koji se u tom pravcu predstavljaju nemaju nikakvog utjecaja na politički determinizam niti na odluke koje imaju kulturne i materijalne posljedice za narod ovoga prostora. Ono što sam saznao da vjerski determinizam ima veći utjecaj na politiku i političku vlast u hrvatskoj stvarnosti nego znanost, to je tragično i za stvarnost i za znanost.

vjerski determinizam ima veći utjecaj na politiku i političku vlast u hrvatskoj stvarnosti nego znanost,
to je tragično i za stvarnost i za znanost

Razlika razlaza kao izlaza Hrvatske iz Jugoslavije upozorava da je Radićeva *magla* bila nešto rjeđa od globalizacijske magle Europe. Europska i globalizacijska magla je gušća od Radićeve iz koje su se guske uspjele vratiti u obor, a iz ove globalizacijske magle u koju upravo ulazimo povratka više nema. Tu vidim problem nestajanja Hrvatske u procesu globalizacije kao transformacije iz nečega što ne znamo što jesmo, u nešto što također ne znamo što će biti.

Živimo u razdoblju socijalnog darvinizma u kojem prevladavaju darvinisti. Ima li nade za humaniste?

Ono što Vam ja mogu kazati je da sam ostvario uvid u naš mentalni sklop. U nama nisam prepoznao niti darviniste niti

humaniste. Ja sam u nama prepoznao nešto što se u medicini zove ono što se kod nas u našoj stvarnosti rijetko izgovara, a zapravo to jesmo, a Vi sami zaključite na što mislim.

Kako to objašnjavate?

Život je borba. Sve za borbu. Borba traži od čovjeka žrtvu. Žrtvu! Ideš u rat, u Vijetnam, imaš plaću. Kamo god Amerikanac ide u rat, država stoji iza njega i zbrinjava njegovu obitelj. Tko stoji iza naših hrvatskih ratnih invalida? Tko? Sustav? Ma kakav sustav, on ga se odrekao. Zašto je američki sustav učinkovit? Zato što stoji iza svog pojedinca i zato što pojedinac stoji iza sustava, a iza naših hrvatskih ratnih invalida ne stoji nitko. Tu je problem.

S obzirom na sve probleme s kojima se susrećemo u današnjem vremenu, koliko godina opstojnosti predviđate Hrvatskoj?

Hrvatskoj i hrvatskom narodu kao subjektu kulture predviđam sedamdesetak godina. Na ovaj način, s ovom razinom brige o svojoj opstojnosti kao subjektu kulture i subjektu civilizacije, ne dajem nam ni jednog mjeseca više od sedamdeset godina. Posljednji koji će nestati u ovoj tzv. tranziciji bit će vojni i politički podanici. Nestat ćemo baš kao i narod koji je živio na ovim prostorima prije nas – to su bili Iliri. Posljednji koji su među Ilirima nestali bili su vojni i politički podanici, jer su oni taj narod izdali.

Što je s procesom razvlašćivanja i razoružavanja?

Globalizacijski proces je taj koji te najprije razvlašćuje i razoružava. Ti procesi razvlašćivanja i razoružavanja kod nas su pri kraju. Čine nas potpuno bespomoćnim da pružimo otpor, bilo kome, bilo čemu, bilo kada, povodom bilo čega. Mi objektivno nismo u mogućnosti da s ovim što mislimo da znamo, pomoću IQ-a, intelektualne inteligencije, saznamo uvjete materijalne istine, znači ono što jest u realitetu. Naš mozak je vezivni prostor između onoga što stvarno jest i onog što mislimo da jest. Ono što mislimo da jest, ono nije. Ono se i ne može interpretirati bez EQ-a – emocionalne inteligencije, koju u većoj mjeri imaju žene, a koja je odgovorna za opstanak i razvoj života. S obzirom na to da uporaba i instrumentalizacija IQ-a isključuje emocionalnu inteligenciju EQ te također isključuje SQ – spiritualnu

**Globalizacijski proces
je taj koji te
najprije razvlašćuje**

inteligenciju, kulturnu inteligenciju iz razumijevanja i promišljanja stvarnosti, mi je nemamo niti u razumijevanju života. Prema tome opstanak o kojem govorim, života u prostoru Hrvatske, traži uključivanje ova važna tri tipa inteligencije u smislu da možemo govoriti o hrvatskom narodu kao o intelligentnom narodu, kao o intelligentnom biću. U suprotnom, mi ćemo nestati zbog neinteligibilnosti ili neuključivanja onih oblika inteligencije koje nam je priroda podarila. Prema tome, samo sa IQ-om mi to ne možemo, jer naš mozak je tudi mozak, on je instrumentaliziran. Međutim, s naslova SQ-a, spiritualne inteligencije, kulturne inteligencije, onoga naslova s kojega mi danas razgovaramo, mi ne možemo bez toga razumjeti što je objektivno, a kad ne možemo razumjeti što jest, mi se ne možemo ni ponašati u skladu s onim što bi bilo u skladu s opstankom i razvojem života.

Profesore Kulicu, dopustite mi da Vam za kraj postavim još jedno pitanje. U današnjem vremenu u kojem, kako često ističete, prevladava nasilje, koliko biste mogli reći da imate prijatelja?

Ja nemam prijatelja, ja imam samo jednog svjedoka, to je vrijeme, a prijatelji su po neki put varljiva kategorija.

Prije nego smo se rastali, profesor Kulic udijelio mi je još nekoliko savjeta u vezi našeg časopisa *Epoха*, a i života općenito, ponavljajući mi još jednom kako je *Epoха* jedini časopis u Hrvatskoj koji pokušava osvijestiti, a ne samo zabaviti čitatelja. “*Gовори о култури комуникација, или култури опћенито у нашем времену значи баци круж на асфалт. Али, без обзира на то, vrijedi покушати, јер бар ћете znati да сте нешто покушали, што је сасвим довољно*”, rekao mi je profesor Kulic na kraju našeg razgovora. Kompliment od tako dragog i učenog čovjeka više mi je nego drag i sretna sam što sam imala priliku zabilježiti naš razgovor na početku trećeg milenija, u kojem još uvijek, kao ni do sada, gotovo nigdje ne piše što se zapravo događa oko nas... Hvala Vam, gospodine Kulicu.

Časopis *Epoha* broj 58, siječanj 2006. godine,
Separat “Razgovor o globalizaciji”,
siječanj 2006. godine

Na zamolbu brojnih čitatelja našeg časopisa *Epoha*, s profesorom Slavkom Kulićem obavila sam nastavak razgovora o globalizaciji i privatizaciji na prostoru Republike Hrvatske s posebnim naglaskom na vrlo aktualnu Vladinu odluku o prestanku trajanja Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije. Sva pitanja naših čitatelja mahom su vezana uz naš razgovor objavljen u *Epohi* broj 58 (siječanj 2006.) i u posebnom izdanju *Epohe*, kada smo razgovarali o globalizaciji i svemu onome što ona donosi Hrvatskoj. Naime, kako u svojem pismu navodi jedan od naših čitatelja, gospodin Kulić jedini je čovjek u Hrvatskoj koji će o toj temi progovoriti iskreno i bez straha, na najbolji mogući način. Prenijevši ovu informaciju gospodinu Kuliću, on je odgovorno prihvatio nastavak našeg razgovora o toj temi.

II dio

Globalizacija i privatizacija u Hrvatskoj

Pravo na nasilje nema nitko,
jer nasilje ne može biti ničije pravo!

Predgovor drugom izdanju
mojega intervjuja objavljenog
u časopisu *Epoха* broj 58
(siječanj 2006. godine)

Kada čovjek nema s kim voditi razgovor, tada je prisiljen pisati, zapamćivanja radi. Piše se za još nestvorene i nerodene; piše se za mrtvo-žive; piše se za još sviješću neprobuđene; piše se za one koji imaju potrebu za spoznajom opstanka radi. Pisanje se iskazuje potrebnim i za mrzitelja pisanja. Pisanje je premještanje sebe na papir za druge.

Kada se ima s kim voditi razgovor, tada se vodi dijalog. Dijalog je razgovor živog sa živim o bitnom. Ovaj koji je zapisan u intervjuu u časopisu *Epoha*, dogodio se na zamolbu glavne urednice Elie Patricie Pekice Pagon, kojoj je globalizacija jedno od glavnih područja njezinog znanstvenog, spisateljskog i novinarskog zanimanja. Veliki interes koji je ovaj intervju, kako su mi poručili iz uredništva časopisa *Epoha*, pobudio kod čitalačke publike, zahtijeva da se ponovo objavi.

Moram priznati da me ta spoznaja veseli, jer je opstanak života za mnoge u pitanju, pa i za nas same. To se odnosi na pojedince, ali i na narode koji žive u polju neobazrivosti, za sve one koji su prihvatali podložnost, postojanje na sve nižoj razini životnosti. Rijetki su sugovornici na temu suštine globalizacijskih procesa, toga vrlo mutnog pojma, čija etimologija ukazuje na lažnu zoru za neosviještene.

To što je objavljeno u *Epohi*, najbolje govori o mudrosti i inteligibilnosti te o ljudskom nastojanju glavne urednice i časopisa *Epoha*, u želji za izgradnjom humanijeg svijeta. Tu razinu spontanog razgovora o bitnom bilo je moguće voditi zahvaljujući tome što su dvoje sugovornika imali potpunu predodžbu

o svijetu u svojoj svijesti sa smisлом razvoja samosvijesti za potrebe ove naše stvarnosti. Istina je, ovaj razgovor o bitnom u svojoj intencionalnosti ima duboko humanističku orijentaciju i etičko samoodređenje radi razobličavanja globalizacije nasilja i njezinog uporišta u geopolitičkom razumijevanju opstanka sve manjeg broja ljudi i naroda na našem planetu. Ideja globalizacije kao proces kodifikacije prava jačega sve se više i sve brže ostvaruje. Pravo na nasilje ili nasilje kao pravo moćnih zadobiva vrijednost pomoću poretku sile kao prava. No, moramo znati da s naslova geobiosocijalnog razumijevanja opstanka i razvoja života na Zemlji, bioetičkog pristupa razvoju života, pravo na nasilje nema nikto, jer nasilje ne može biti ničije pravo. U posljednjih 500 godina ideja maksimizacije bogaćenja manjine na račun većine, nasiłnom preraspodjelom prostora, izvora i dobara izvorno je europska ideja.

U zadnjih pedeset godina 20. stoljeća ta ideja europeizacije na maksimizaciji je mutirala u radikalizaciju maksimizacije bogaćenja silom u Americi. Kraj 20. i početak 21. stoljeća najbolje potvrđuju proces anglosaksonizacije Europe i svijeta, europskom pacifikacijom, širenjem na okruženje po strogim direktivama i kriterijima moćnih. To nije slučajno. Spoznaja da se Europa iz sebe ne može obnavljati u smislu stvaranja novih i dodanih vrijednosti te održavanja socijalne države, traži spoznaju o širenju Europe na bliže okruženje preraspodjeljivanja radi i prostora, i izvora i dobara, svih oblika energije u korist tih istih moćnika. Širenje Europe ostvaruje se strogom kontroliranim širenjem po njihovim direktivama. To što se osvoji i prisvoji ulazi u EU, a EU je oblik obrane od drugih još moćnijih. Onaj što ili onaj tko ne želi prihvati direktive moćnih kreatora novog svijeta, taj ostaje s druge strane Schengenskog zida. Dakle, Hrvatska ostaje ili će ostati izvan Schengenskog zida sve dotle dok ne ispuni sve političke, ekonomске, pravne, socijalne i vojne kriterije. Sve dotle dok ne postupi kako je već do sada zadano i potpisano Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, u kojem je sve određeno, bit će upravo tako kako sam rekao.

Ovaj predgovor može poslužiti za bolje razumijevanje svijeta i Europe spram Hrvatske kao subjekta kulture i subjekta civilizacije, sa svima onima koji čekaju u ređu s ove strane Schengenskog zida. Posebno može poslužiti svima onima koji nisu bili u mogućnosti doći do spoznaje i razumijevanja procesa u kojima se Hrvatska država nalazi od samih početaka njezinog nastajanja. Privatizacija državnih dobara od strane interesa privatnog kapitala, vlasnika privatnog domaćeg i stranog kapitala,

potpomognuta hrvatskom državom, u punom je tijeku. Život u društvu i državi vlasnika privatnog kapitala umjesto u obećanom ili očekivanom društvu radnika, moguće je samo za neke. Za mnoge će život u takvom društvu i državi biti nemoguće. Ipak, na kraju, treba reći da će nas Europa i svijet cijeniti prema onome što ćemo toj Europi i tom svijetu pridonositi, a ne prema onome što ćemo od toga svijeta prositи.

Časopis *Epoha* broj 62, svibanj 2006. godine
Slavko Kulić IOM

U TV emisiji *Latinica* emitiranoj 9. listopada na 1. programu HTV-a gledateljima je bilo postavljeno sljedeće pitanje:
— *Smatrate li da hrvatska država prešutno odobrava prijevaru?*
Čak 94% TV gledatelja odgovorilo je potvrđno, a samo 6% niječno.

Kako biste Vi, gospodine Kuliću, odgovorili na ovo pitanje? Iz navedenih podataka vidi se da je narod osvijestio pojam politike i unatoč tome što 94% ljudi smatra da su političari opljačkali ljude, nema nikakvih pomaka u politici. Svaki narod ima mogućnost da u vlast bira ljude, ali ne one koji će narod varati ili s narodom manipulirati, ili koji će narod zlouporabiti, ili koji će zlouporabiti vlast. Nama preostaje da se samo pitamo jesmo li izabrali one ljude koji će manje zlouporabiti vlast protiv naroda, ili pak one koji će svoju vlast u velikoj mjeri zlouporabiti, jer u politici ne postoje oni koji neće na bilo koji način zlouporabiti svoju vladajuću poziciju.

Takvih ljudi nema i takve ljude nije moguće izabrati, jer se tako u nas podrazumijeva izapanjeni pojam politike. Moje je mišljenje da onoga trenutka kada dođe do formiranja vlasti, od toga dana svaka vlast nastoji ostvariti prostor odlučivanja izvan naroda, tj. da se narod više ništa ne pita. Onoga trenutka kada dolazi do pristanka na manipulaciju, narod od tada mora samo čekati kraj mandata vlasti izabranih. Znači narod ne može prije spriječiti zlouporabu vlasti protiv sebe, tu

onoga trenutka kada dođe
do formiranja vlasti „svaka
vlast nastoji ostvariti prostor
odlučivanja izvan naroda, tj.

da se narod
više ništa ne pita

takozvanu prijevaru ili takozvani samoprijevaru. Stoga nije ni čudno zašto je na tako postavljeno pitanje toliki postotak ljudi rekao da je narod pristao na manipulaciju odnosno zaključio da hrvatska država prešutno odobrava prijevaru.

U tijeku te iste, vrlo gledane TV emisije, gledatelji su slali i svoje SMS poruke. Neke od njih će Vam ponoviti i molim Vas da ih prokomentirate:

- *Hrvatska država je lopovska država.*
- *Mnogi su prevareni, pogotovo hrvatski branitelji*
- *Vlast samo brine kako ostati na vlasti.*
- *Lijepa naša puna je mafijaša*
- *Hrvatska, to je krimi država.*
- *Gradani bi trebali tužiti državu*
- *Kada će se dogoditi Budimpešta u našoj metropoli?*

Odgovor na ovo pitanje vezan je za visinu općeg stanja svijesti. Kod nas čak 93% ljudi pripada formalno-pravno nižoj i srednjoj školskoj spremi i zato taj narod nije u mogućnosti razumjeti što se događa s njim, oko njega i bez njega. Narod na toj razini svijesti nije u mogućnosti razumjeti određene okolnosti, posebno ne one koje se odnose na manipulaciju u danim okolnostima. Odgovor na ovo pitanje da narod može proturječiti svojoj nesreći tiče se stanja svijesti koje je on u danom trenutku imao i okolnostima u kojima on živi.

Kada bismo povjesno promatrali ovaj problem, sve vlasti bile su zapravo oktroirane vlasti. One nisu nikada bile posljedice takozvane demokracije ni takozvalog izbora većine naroda. Uvijek su bile rezultat ili posljedica, kao i kod nas, jednoga manjeg broja ljudi koji su smatrali da će upravo oni koji su se nametnuli na vlast, biti u funkciji njihovih interesa. Hrvatsko društvo i hrvatska država nastali su na nekako sličan način. Ustav Republike Hrvatske je vrijednosno-politički akt, umjesto vrijednosno-socijalan akt. Vrijednosno-politički akt je sredstvo manipulacije narodom ili oblik oktroiranja vlasti. Sam takav čin oblikovanja društva onemogućava tom narodu da sazna uvjete materijalne istine svoje opstojnosti, jer takva vlast se zakonito udaljava od interesa naroda misleći kratkoročno samo svoje interes.

Ustav Republike Hrvatske je vrijednosno-politički akt, umjesto vrijednosno-socijalan akt.

Vrijednosno-politički akt je sredstvo manipulacije narodom ili oblik oktroiranja vlasti.

Kada ste to rekli, odmah mi je pala na pamet naša istina, odnosno naša tragedija: Vlade se izmjenjuju, a društveno-gospodarske i socijalne prilike ostaju iste i nepromijenjene. Imamo

Sve vlasti u povijesti vlasti bile su skoro iste.

Isključivo su bile vezane za njihove kratkoročne interese, ne misleći dugoročne interese naroda, a posebno ne opstanka i razvoja života drugih.

da manjima uvijek preferira svoje kratkoročne interese prešučujući dugotrajne štete i posljedice po većinu.

Iz Vaših riječi mogu zaključiti da Vi analizirate Vladu kao takvu, kao fenomen, i ona kao takva uopće po Vama ne uključuje interes naroda, nego uključuje interes isključivo vladajuće strukture, za ulaz u koju je preduvjet laganje naroda, pohlepa i želja za vlašću?

Mislim da ste potpuno u pravu. Sve vlasti u povijesti vlasti bile su skoro iste. Isključivo su bile vezane za njihove kratkoročne interese, ne misleći dugoročne interese naroda, a posebno ne opstanka i razvoja života drugih.

Znači da je njihov um uvijek izražavao unutarnju strukturu morala kao vanjsku formu prava, jer se vanjska forma prava uvijek manifestira kao unutarnja struktura morala, ako ga oni uopće imaju.

Prethodno sam rekao da je um ljudi koji donose te odluke dominantno vezan za proces adaptacije i modifikacije na dane okolnosti. S obzirom da im okolnosti uvijek idu u prilog u smislu da mogu donijeti takve odluke. Ovdje se otvara pitanje uopće etiologije politike.

Što je zapravo ta politika?

Ako smo u mogućnosti saznati da se ta paradigma i taj pojam potpuno izobličio i izopao od vremena Aristotela do danas, taj pojam je otišao u takvu iskrivljenost da nije ni čudo da se oni koji ulaze u politiku služe tako iskrivljenim pojmom politike. U samoj suštini politike, ona bi morala biti ništa drugo nego jedan oblik odgovornosti i sposobnosti upravljanja društvenim poslovima, pravilnog upravljanja prostorom, dobrima, izvorima u korist i na dobropit svih.

Sjećam se jednog navoda u literaturi, koji kaže da se Periklo od trenutka dolaska na vlast u Ateni kao grčki filozof i državnik nikada nije nasmijao do svoje smrti, jer je brinuo brigu o svom narodu u Ateni i u Grčkoj. Vi dobro znate što time želim reći. Znači, on je razumio paradigmu i pojam politike. Nisam siguran da suvremenii politički režimi to uopće razumiju.

Znači, naša današnja politika uključuje prijevaru, korupciju, laž?

Ona u sebi to uobičava kao iskrivljeni pojam. Ona se kao iskrivena iskazuje kao ispravna.

Ako usporedimo politiku kao takvu i globalizaciju kao takvu, možemo li ih usporediti kao paralelne procese, jer globalizacija je također varljiva, ako se osvrnemo na njezina obećanja i njezine stvarne ciljeve?

Globalizacija je jedan globalni savez, interpersonalni savez takvih ljudi, ljudi sklonih dominaciji manjine nad većinom. Prema tome i globalizacija je zapravo jedan oblik ili proces promjene oblika civilizacijskog ustroja, a time i manipulacija svijetom.

Interesi globalizacije podređeni su vrlo malom broju ljudi, a ne cijelom čovječanstvu?

U pravu ste, globalizacija uključuje vrlo mali broj ljudi koji su beskrupulozni u prisvajačkoj aktivnosti, koji su brutalni i do kraja agresivni i beščutni.

U samoj suštini politike, ona bi morala biti ništa drugo nego jedan oblik odgovornosti i sposobnosti upravljanja društvenim poslovima, pravilnog upravljanja prostorom, dobrima, izvorima

u korist i na dobropit svih.

A slatkorječivi su i u svojim se obećanjima i programima pozivaju na dobrobit čovječanstva i njegovu sigurnost, blagostanje i mir?

Točno! Prema tome njima se i pripisuje i radikalizam i brutalnost manjine spram većine. Njima zapravo većina smeta. Njima je većina teret. I tu se zapravo otvara i daje konačan odgovor da je politika ono što uređuje odnose među silama, a moral ono što uređuje odnose među ljudima. Zato politika nikada nije tražila niti trebala moralne ljudе, jer moralni ljudi ništa nisu mogli napraviti u politici. Prema tome, iskrivljeni pojam politike u sebi krije tu prijevaru kao oblik manipulacije stvarnošću, odnosno narodom od strane manjine.

... politika je ono
što uređuje odnose
među silama, a
moral ono što
uređuje odnose
među ljudima.
**Zato politika
nikada nije
tražila niti
trebala
moralne
ljudе ...**

Zaključno bi se moglo reći za onoga koji vara da se zna snaći, ili u prijevodu bi to moglo glasiti da vrijeme u kojem živimo možemo nazvati vremenom kulture prijevare, a ona se događa, smatra hrvatski narod, s vrha, s pozicije moćnih i onih koji upravljaju hrvatskom državom. Što Vi mislite o tome? Molim Vas da za čitatelje *Epohe* detaljno proanalizirate pretvorbu i privatizaciju provedenu u Hrvatskoj (s komparativnim osvrtom na provedene privatizacije u npr. Sloveniji, Češkoj ili Mađarskoj)? To što se dogodilo u Hrvatskoj ne da se otkloniti. Narod ovoga prostora nije bio pripremljen za taj nasilan čin promjene, a narodu je opet u obliku

laži stoljeća obećano da će promjena društveno-političkog uređenja Republike Hrvatske svim pojedincima i društvu, državi i narodu u cjelini, donijeti nešto bolje, nešto više, nešto sigurnije, izvjesnije i ljepše sutra. Sam čin pretvorbe i privatizacije državnoga u privatno vlasništvo ne mora značiti ništa, kao što je to u našem slučaju. Rad državnim ili privatnim sredstvima, odnosno sredstvima u privatnom vlasništvu, pita za odnos prema radu, jer vlasništvo samo po sebi jest relevantno, ali ne toliko relevantno da bi to bio razlog takvih krupnih promjena i nasilja, tj. temeljnom, nasilnom činu oduzimanja onoga što je pripadalo radnicima i narodu ovoga prostora. Zaključno, umjesto očekivane kapitalizacije zatečenoga s tzv. pretvorbom i privatizacijom zatečenoga hrvatskog bogatstva, Hrvatska je doživjela dekapitalizaciju s činom desupstancijalizacije, s gubitkom onoga što je to društvo u danom trenutku imalo. Umjesto očekivanog

rasta društvenog bruto proizvoda s naslova novih i dodanih vrijednosti, veće zaposlenosti, većih investicija, veće proizvodnje, većeg izvoza, veće i bolje konkurentnosti i svega onoga što je bilo objektivno i za očekivati, od svega toga nije se dogodilo ništa, a odgovor leži u jednom od Vaših pitanja, odnosno u mojojem odgovoru na Vaše prvo pitanje. Ljudi koji su upravljali tim procesima, činom nasilnog podržavljenja onoga što je već privatizirano, tzv. pretvorbom i privatizacijom državnog u neko novo privatno vlasništvo, upućuje na spoznaju da je prema nalazu Ureda za državnu reviziju više od 90% poduzeća (1700 poduzeća) nezakonito pretvoreno i privatizirano. Ono što je nezakonito pretvoreno i privatizirano, kao nova struktura vlasništva upućuje da javno i odgovorno kažem kako vlasništvo koje je stečeno na nezakonit način nema pravne važnosti u pravnoj državi.

U političkoj državi možda, ali u pravnoj državi nema pravnih važnosti. Takav proces je rezultirao sa 400.000 nezaposlenih, s milijardama kuna koje smo moralni davaći za neka poduzeća da bismo ih mogli prodati, upućuje da ono što se dogodilo nema zastarc u pravnoj državi. Pokušaj da ta ista politička struktura koja ne želi da se više išta propitkuje i ispituje kako je tko došao do čega, također daje odgovor na ono Vaše prvo pitanje iz prvog dijela našeg razgovora. Znači oni žele prikriti stanje time što će se možda jedan veći dio tako privatiziranog preprodati i na taj način prikriti još dublje. Takozvanim ulaskom u EU to se stanje zapečaćuje. Nisam siguran da će ikad itko više istraživati podrijetlo tako nezakonito stečenog vlasništva.

Ako doista želimo ući u EU, moramo učiniti još toliko toga, a posebno se moramo posvetiti uređenju našega pravnog sustava i njegova prilagođavanja europskom.

Europska Unija također ima Ustav,iza kojeg ne стоји ničija i nikakva država, jer nije usvojen od naroda Europe. Europski Ustav je vrijednosno-politički akt. Europska Unija je oblik nasilnog udruživanja političko-financijskih elita u Europi, ali ne naroda. Onoga trenutka kada se htjelo testirati narod, Francuze, Nižozemce i druge, oni su istog momenta odbili biti u takvoj zajednici, jer to nije Europska zajednica, jer Europska Unija je sasvim drugi pojam i to je projekt moćnih, a Europska zajednica je sasvim nešto drugo. Projekt Europske zajednice je

**... vlasništvo
koje je stečeno
na nezakonit način
nema pravne važnosti
u pravnoj državi.**

U političkoj državi možda ...

propao, projekt regionalnog stvaranja Europske Unije je propao. Pobjedio je projekt moćnih država, ne ni jednog naroda. Ono što bi pak trebao znati je pravi razlog postojanja Europske Unije. Mi koji pratimo što se događa u Europi, već smo u 90-im godinama prošlog stoljeća, a i prije, saznali zašto narodi Europe nikada ne smiju sazнати zašto i čemu Europska Unija. Ako narodi Europe ne budu htjeli dići ruku za takav Ustav, dići će ruke njihove nove vlasničke i političko-financijske strukture koje su već umutar tog projekta, jer one neće moći održavati svoju vlast bez političko-financijske elite i centara moći, odnosno onih koji upravljaju EU, koji upravljaju narodima u Europi.

Jeste li Vi osobno za ili protiv ulaska Hrvatske u EU?

Ovdje nije problem jesam li ja za ulazak ili neulazak Hrvatske u EU, nego je važniji problem što mi značimo za Europu kao proizvođači i kao potrošači. Beznačajni smo kada je u pitanju proizvodnja, jer mi ništa ne proizvodimo, pa nam 460 milijuna potrošača ne znači ništa, jer mi ionako nemamo vanjsko tržište, jer to vanjsko tržište nije prihvatilo i ono malo naše proizvodnje s naslova strukture troškova. Znači, nama je nedostupno europsko tržište. Zbog kojih bi onda razloga imali potrebu ući na to tržište ili taj novi oblik organizacije, nove ekonomske geografije ili nove geografske ekonomije? Međutim, i da nas večeras prime u EU, postavlja se pitanje: što sad? Europa je nama onemogućila svoje tržište s naslova takozvane konkurenčnosti. Mi ne proizvodimo nešto što bi bilo konkurentno njima, a ono što izvozimo, izvozimo ispod cijene troškova repromaterijala. Čak i cijena rada nije u to uključena. Isto tako, mi moramo biti svjesni toga da je Europa već ušla u Hrvatsku, uzela nam naše tržište za svoje proizvode. Znači, mi smo već debelo u Europi. Uvozni lobi je u kontekstu političko-financijske elite ili u njihovoj funkciji preferirao uvoz svega jer se tvrdi da Europa bolje zna i bolje proizvodi od nas, pa mi prema njihovu mišljenju ne trebamo ništa ni proizvoditi, pa ispada da ne trebamo ništa ni misliti, pa ni raditi. Ako oni bolje proizvode, onda sigurno bolje proizvode za sebe, ako misle bolje, onda sigurno misle bolje za sebe, ali ne i za nas. To još nitko kod nas nije razumio. Na taj način smo nasjeli, pa smo im predali i domaće tržište. U Hrvatskoj danas govorimo o takozvanom hrvatskom gospodarstvu, gospodarstvu koje nema ni

... tvrdi se da Europa bolje zna i bolje proizvodi od nas, pa mi ... ne trebamo ništa ni proizvoditi, pa ispada da ne trebamo ništa ni misliti, pa ni raditi..Ako oni bolje proizvode, onda sigurno bolje proizvode za sebe, ako misle bolje, onda sigurno misle bolje za sebe, ali ne i za nas.

međunarodnog tržišta, ali je, naglašavam, izgubilo i svoje domaće tržište. Takva ekonomija i takva država ne mogu opstati i ne mogu postojati kao subjekt civilizacije, i mi ne možemo biti članica Europe u kojoj se odlučuje o tome kakva prava i kakve obveze ima spram jednog kluba koji se zove Europska Unija, kao rezultat projekta moćnih država, a ne, opet ponavljam, nikakve zajednice. Znači, mali i slabiji u tom projektu gube već danas. Primjera radi, neke zemlje koje nisu ušle u eurozonu su u daleko boljem gospodarskom i svakom drugom položaju, najviše u smislu boljeg i kvalitetnijeg života, nego one druge koje su ušle u to bajno društvo moćnih. Onoga trenutka kada Hrvatska postane članica EU, bilo da mi iznutra iznudimo naše članstvo, kao što se to događa, bilo da nas oni silom uvuku u svoje društvo, izvršit će se sasvim sigurno devalvacija kune, do one mjere kada će cijena našega rada i svega ovoga što imamo biti u jednom bezvrijednom stanju. Prema tome, nas tek čeka ono što nitko ne sluti. Zato oni koji zagovaraju što brži ulazak u EU ovako nespremni, otvarajući cijeli niz pitanja da bi prikrili sve ono što se dogodilo. Zato što malo proizvodimo, morat ćemo se suočiti s tim da ćemo i malo trošiti. Trošenje neće biti moguće kao do sada, jer u tom momentu nastupit će takozvana neoliberalna eutanazija. Praznili su nam mozak i punili trbuh na kredit, uvlačeći nas u kartično zaduživanje. Ulazimo u vrijeme okolnosti u kojima će nam prazniti trbuh, ali mozak neće imati čime reagirati. Nas očekuje susret naše svijesti s vlastitom stvarnošću, povodom takve budućnosti. S naslova prošlosti hrvatske političke strukture su s jeftinom prodajom banaka predale 143 milijarde kuna depozita i štednih uloga u ruke novih vlasnika.

S naslova prošlosti, ti isti novi vlasnici također raspolažu s našim bivšim deviznim rezervama, koje se danas zovu međunarodne pričuve. I to je s druge strane granica. Radi se o negdje oko 56 milijardi kuna. Dalje, 12 milijardi kuna mirovinskih fondova također je na raspolaganju stranim bankama i one to nama prodaju po daleko većoj cijeni od one po kojoj smo ih mi njima predali. Isto je i s 13 milijardi kuna investicijskih fondova koji su sada također u vlasništvu stranih banaka, odnosno njima na raspolaganju, jer se saznao da mi ničim ne

**Praznili su nam mozak
i punili trbuh na kredit,
uvlačeći nas u kartično zaduživanje.
Ulazimo u vrijeme okolnosti u
kojima će nam prazniti trbuh, ali
mozak neće imati čime reagirati.**

znamo upravljati, jer je kapacitet upravljanja društvom ispod svakog diverziteta problema jedne odgovorne države (pa i s 224 milijarde kuna s naslova prošlosti). Nama je država trebala da organiziramo proizvodnju života, a ne da bude u funkciji tudihih interesa u Hrvatskoj.

Jeste li Vi, dakle, za ili protiv ulaska Hrvatske u EU?

Svi mi svjesni smo činjenice da je hrvatska kultura i civilizacija bila prije Europe u Europi. Zaključno, kad inzistirate na odgovoru, mi smo već odavno u Europi. Zato me čude nekakvi pregovarači o ulasku u Europu. O čemu oni uopće pregovara-ju? To je za hrvatski narod mistika, ali i veliki trošak.

Zašto nitko od hrvatskih političara nije konzultirao stručnjake poput Vas, gospodine Kuljiću, da bi se izbjegle ovakve strašne posljedice pogrešnog modela pretvorbe i privatizacije? Nije točno da nismo ništa rekli. U knjizi *"Kritičko-teorijski osvrt na ekonomske i političke strukture nove Europe"* (op. ur. autora Slavka Kuljića), od prije 20 godina napisano je da europske direktive traže izvođače, a ne pregovarače. Danas se opet javno laže da se pregovara s Europskom Unijom. S Europskom Unijom ne pregovaramo. Opet se laže, jer direktive ne traže pregovarače, već one koji će izvršiti zadano. Oni nas zovu da vide jesmo razumjeli to što mi trebamo učiniti.

to što mi trebamo učiniti. Direktive ne obvezuju članice Europske Unije, osim ako njihovi parlamenti to ne prihvate. Kad prihvate, onda da. Međutim, ono što je važno jest to da su odluke Europskog parlamenta i Europske komisije uvjetovane i ultimativne za sve one koji imaju potrebu ući u taj klub. Mi to još nismo razumjeli. Znači, ako Vam netko pokuša reći da na to nismo upozoravali, taj Vam laže, jer mi znanstvenici smo ih na to upozorili još prije 20 godina.

Kako to da te činjenice nisu uzete u obzir?

Moj mozak to ne zna. U knjizi *"Nužnost rekonstitucije hrvatskog društva i države"* (op. ur. autora Slavka Kuljića) istaknuo sam kako je još nepotpuno definirana hrvatska politička vlast tražila znanstveno mišljenje o takozvanoj koncepciji opstanka

i razvoja života u Republici Hrvatskoj. Ova knjiga je nastala 1993. godine. U njoj je jasno rečeno da su i država i društvo pogrešno postavljeni, jer je Ustav trebao biti vrijednosno-socijalni, a ne vrijednosno-politički akt. Međutim, do dana danasnjega, u način svim saznanjima, NIŠTA se nije promijenilo. Tako da sam došao u obvezu prema narodu ovoga prostora da napišem knjigu o nužnosti rekonstitucije hrvatskog društva i države. Knjiga je izšla 1998. godine. Ni to nije bilo prihvaćeno. Dolazimo u okolnosti u kojima je organizirano neznanje jače od svakoga znanja. Izgleda kao da je to sudbina naroda ovoga prostora. Hrvatskom narodu i narodima koji žive skupa u zajednici s hrvatskim to nije bilo nužno. Nije bio problem u tome jesmo li mi znali ili nismo znali, nego to što smo mi iz znanosti znali, javno smo priopćavali i to je pravilo nered u tom njihovu kratkoumlju, u njihovim kratkoročnim interesima. Da smo imali koncepciju pretvorbe i privatizacije, onda ne bi bilo pljačke stoljeća. Prema tome, oni su odbacili onoga tko misli dublji horizont, a mi u znanosti moramo misliti u horizontu kao samosvijest naroda, horizont naroda. Mi u znanosti zala-gali smo se za stvaranje novih i dodanih vrijednosti pomoći onoga što se zateklo. Mi smo morali misliti taj dugi horizont u interesu većine. Međutim, to što smo mi mislili u interesu većine, ta politička struktura je odbacila. Mi smo samim time što smo promišljali o tome i znali kako oni trebaju postupiti, pravili nered u njihovu već čvrstom redu, u beskonceptijskom stanju. Pretvorba i privatizacija nisu slučajno nezakonite. Tako se htjelo. Mi koji smo htjeli drukčije, mi smo njima samo smetali, ili su nas omalovažili jer nas nisu mogli osporavati. Njihov um nije pitao za moral. Po osnovnim znanjima iz neurologije, um i nema nikakvu vezu s moralom, ako moral ne pita za uporabu uma, ili ako um ne posegne za moralom. Postavlja se pitanje: kakve kulturne i materijalne posljedice imaju takve odluke tih ljudi koji ih donose, za narode kojih se njihove odluke tiču? Prema tome, mi koji smo drukčije znali, mi smo njima pravili nered u tom njihovu vrlo kriminaliziranom redu, jer su se oni za to odlučili. Ovih dana čujem podatke o 35 milijuna dolara, 25 milijuna dolara na ceduljicama, koje je narod koji je otisao iz Hrvatske dao za Domovinski rat. Ispada da je taj novac dao ljudima koji su vodili privatni rat, pomoći privatne države, zbog privatnog prisvajanja.

Dolazimo u okolnosti u kojima je organizirano neznanje jače od svakoga znanja.

Kako Vi komentirate odluku državnog vrha da je 30. rujna ove godine prestao trajati Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije?

Taj zakon nije slučajno nestao sa scene, jer se priprema ubrzanja privatizacija, bez razdjelnice s beskonceptijskom privatizacijom. Mi smo ponovno upozoravali na ono što je preostalo, posebno kada je u pitanju energetsko jezgro, mislim na HEP, INU, Hrvatske vode, Hrvatske šume, znači na ono što ne smije ni slučajno doći pod mozgove i um onih koji su do sada odlučivali o tome. Znači moramo napraviti neku razdjelnici u ovo koncipirati u smislu dubljeg horizonta. Ako nam i to razbiju (energetsko jezgro) i to kriminaliziraju, primite na znanje Vi i ova javnost, da pada iluzija da smo društvo i država. Znači, otvara se pitanje je li mi uopće možemo biti država, kao subjekt civilizacije, u okolnostima kriminalizacije sadržaja onoga što ovaj prostor u sebi ima u ljudima, izvorima i dobrima.

Po izvještajima ozbiljnih istraživanja Hrvatska je još 1990. bila među prve tri-četiri tranzicijske zemlje po stupnju njezina razvoja u odnosu na razdoblje socijalizma, pet godina kasnije pali smo na peto-šesto mjesto, što zbog rata, što zbog drugih okolnosti, 2000. godine padamo na deveto mjesto, a

2003. godine nalazimo se na dvanaestom ili trinaestom mjestu. Vlade se izmjenjuju, a situacija ostaje ista i čini se bezizlazna. Nikako da se na političkoj sceni pojavi osviještena struktura političara koji bi uistinu imali suvishu razvojnu politiku i pravi program. Prepoznajete li Vi potencijal u nekome od naših političkih vođa i što mislite o našoj razvojnoj politici?

Razvojne politike nema. Razvojna politika proizlazi iz sustava socijalnih odnosa, a sustav socijalnih odnosa proizlazi iz koncepcije i strategije o opstanku i razvoju života. Nitko u ovoj stvarnosti ne misli Hrvatsku kao subjekt kulture i subjekt civilizacije. Nitko ne misli život u ovom prostoru. Umjesto koraka naprijed, ili kvantnog skoka naprijed, mi smo doživjeli, zbog kriminalizacije kapitala, pad unatrag. Pad unatrag je najteži pad. Ovo o čemu Vi gorovite, da smo s trećeg mjeseta pali na dvanaesto ili trinaesto mjesto, znači da mi i dalje klizimo u nepovrat, jer prodaja ili rasprodaja strancima sadržaja ove stvarnosti, govori da se ova stvarnost brzo prazni.

Razvojna politika
proizlazi iz sustava
socijalnih odnosa,
a sustav socijalnih
odnosa proizlazi
iz koncepcije i
strategije o opstanku
i razvoju života.

**Nitko ne misli
život u ovom
prostoru.**

Mozgovi koji odlučuju i donose odluke o pražnjenju toga prostora i njegove finansijske akumulacije, znači s naslova onoga što smo predali iz prošlosti, one 224 milijarde dolara, i dalje donose odluke o prodaji budućnosti. Prodaja budućnosti za sada se može očitovati kroz takozvanih 12 milijardi dolara stranih ulaganja. To nisu strana ulaganja, to je kupnja hrvatske budućnosti. Mozgovi koji su donosili odluke o predaji prošlosti, oni nam sada prodaju budućnost.

Znači, 12 milijardi dolara investicija nisu strane investicije u Hrvatskoj, već je to kupnja onoga što im donosi profit. Primjera radi, Deutsche Telekom u Njemačkoj ostvaruje dobit od 3 do 4% godišnje. U Hrvatskoj i do 30%. Na procesu majmunicije hrvatske stvarnosti ostvaruju veliki profit.

Jer to što mi razgovaramo uz pomoć tri-četiri mobitela dnevno, nema nikakve veze sa stvaranjem novih i dodanih vrijednosti, nema nikakve veze s pitanjem i upitnošću opstanka i razvoja života u ovom prostoru. Koncepcije razvoja nema, jer Hrvatsku nitko ne misli kao subjekt kulture da postane subjekt civilizacije, da nas svijet cijeni prema onome što ćemo svijetu pridonositi u kulturnom i materijalnom smislu, a ne u onom smislu što ćemo od svijeta prošiti. To je jedno od ključnih pitanja koje se tiče problema koje u Hrvatskoj do sada nitko nije mislio. Nedavno smo na HTV-u čuli da je u Hrvatskoj 12 milijardi dolara stranih investicija. Znači, i sredstva javnog priopćavanja lažu, varaju, prikrivaju istinu, prave bolje stanje od onog kakvo uistinu jest. U načelu, ni tisak više nije hrvatski, kao što to nisu ni banke.

Bojim se da je i vlast u Hrvatskoj sve manje hrvatska, da radi sve manje u interesu hrvatskog naroda i da se pretvara u servis – mislim ovdje na političko-financejsku elitu – države privatnih vlasnika, umjesto države radnika i naroda. To su ključne stvari o kojima se narod ovog prostora mora svakodnevno informirati, kako ne bismo nestali kao subjekt kulture, jer nam je i to upitno, jer proces asimilacije je na pomolu.

Svi smo mi kao narod, u međuvremenu svjedočili raznim oblicima pljački, nepotizma, ratnog profiterstva, formiranja 200 bogatih obitelji i siromašenja naroda. Danas s razo-

Koncepcije razvoja nema,
jer Hrvatsku nitko ne misli kao subjekt kulture da postane subjekt civilizacije, da nas svijet cijeni prema onome što ćemo svijetu pridonositi u kulturnom i materijalnom smislu, a ne u onom smislu što ćemo od svijeta prošiti.

čaranjem i rezignacijom gledamo na put naše države prema europskim i svjetskim integracijama, a naši branitelji, zanemareni, odlaze u nepovrat... Monetarna stabilitet kao jedini tračak svjetlosti nije rezultirala motivacijom za ulazak u razvojnu fazu našeg gospodarstva. Sve države raspravljaju o koraku iza neoliberalizma i stručnjaci kažu da je skandinavski razvojni model najbolji, jer je i socijalno i ekonomski najprihvatljiviji. Zar je tako teško sastaviti pobjedonosan plan za sve nas ili kopirati neki od stranih – uspješnih političko-gospodarskih modela?

Hrvatska stvarnost traži da svoj način proizvodnje života dovede do toga modela. Ali, hrvatska stvarnost ne može na sebe, zbog sebe, iz sebe, u smislu Spinoze, primiti ničiji model, jer mi priпадamo specifičnom kulturnom obrascu, s, doduše, vrlo kvalitetnim prirodnim i proizvodnim prostorom. Međutim, ono što bi javnosti trebalo reći i skrenuti pažnju, iako je to parcijalno i dosad bilo rečeno u ovih 16 godina, je to da je stabilizacijski program utjecao na stabilizaciju obnašanja vlasti u Republici Hrvatskoj 1993. godine. Taj dokument je imao svoju važnost možda godinu dana. On i dan danas pretenciozno pokušava zamijeniti nepostojanje concepcije, strategije i sustava socijalnih i gospodarskih odnosa, ali potpuno neuspješno. Mi do dana današnjega nemamo toga temeljnog razvojnog dokumenta, oko kojega bi trebalo sve ljudske, materijalne i energetske resurse usmjeriti u smislu concepcije opstanka i razvoja života, u smislu da je concepcija dalekosežno odmjeravanje onoga što mi jesmo danas u odnosu na ono čemu mi težimo. Strategija je živa dijalektička disciplina, proces materijalizacije onoga što je društvo ili za što se društvo opredijelilo. Međutim, mi do dana

Niti znamo što jesmo, niti znamo čemu težimo.

današnjega te concepcije nemamo. Niti znamo što jesmo, niti znamo čemu težimo. U tim okolnostima društvena energija se troši, rasipa, od energije umu do električne energije, od naftnih derivata do svega onoga što trošimo, a da nam ne daje nikakva postignuća u smislu poželjnog kretanja društva. Ono što mi danas razumijevamo i govorimo o nečemu što je napredak jest napredovanje prema onome čemu država teži, ostvarivanju društveno odabranih ciljeva. Mi tog konsenzusa o jednom takvom dokumentu nemamo ni nakon 16 godina.

Zašto?

Upravo zbog toga što Hrvatska još uvijek nije politički konstituirana i mi ne možemo nikakav dokument donijeti o tome

hoćemo li prakticirati anglosaksonski tip kapitalizma, individualni tip kapitalizma ili pro-europski tip, onaj o kojem govorimo. Mi pričamo priču da ćemo ući u Europsku Uniju, a hrvatska stvarnost je pod snažnim utjecajima proameričkog, individualnog tipa kapitalizma. Ja nemam ništa protiv da se opredijelimo, ali za jedan ili za drugi model.

Mi do dana današnjega nemamo to unutarnje samoodređenje niti jedno takvo jasno međunarodno opredjeljenje. Kad nas svijet vrednuje, kad nas svijet promatra, kad nas svijet prosudi, on zna za to. Međutim, narod ovog prostora ne zna za to, jer političko-finansijska elita je još uvijek u funkciji svojih kratkoročnih interesa, a ne interesa naroda. To se mora jasno reći. Prema tome, rješavanje pitanja stabilnosti vlasti, tako deformirane financijsko-političke strukture, zapravo pita je li se problem obnajanja vlasti i dalje odvija na račun desupstancijalizacije, rasprodaje onoga što još nije rasprodano. Jer njihov mozak ne može ili ne želi shvatiti činjenicu koja govorи da je hrvatski prostor ograničen i da su izvori i dobra u njemu ograničeni. Jednog ćemo dana, ako se to nastavi, ostati bez ičega i bit ćemo prazna mješina. Drugi će misliti život u ovom prostoru, a ne mi. Mi nećemo možda biti ni najamni radnici u tom procesu, s onim što mislimo da znamo.

Sjećajući se mudrih stihova Dantea Alighierija (*Božanstvena komedija*): “*Kada nogu skrene s pravog puta, što brže hoda, to brže zaluta*”, pitam Vas: Ima li lijeka kolektivnom stanju depresije našeg naroda (ovdje mislim na sve osim na onih 200 bogatih obitelji, ili koliko ih već ima) zbog kaosa koji vlada, naše dužničke i sluganske politike i kolektivnog života na kredit i izvan naših mogućnosti?

Pitanje traži složen odgovor. Mi smo promašili to prvo raskrižje. Umjesto konceptcije, dugoročnog opstanka razvoja života u Hrvatskoj, mi smo se opredijelili za ono što se zove beskonceptcijsko stanje u kretanju. To prvo raskrižje dalo nam je misliti kamo to

Mi do dana današnjega nemamo to unutarnje samoodređenje niti jedno takvo jasno međunarodno opredjeljenje.

Kad nas svijet vrednuje ...
on zna za to. Međutim,
narod ovog prostora ne zna ...

vodi. Mi koji smo upozoravali da to ide pogrešnim putem i da se ovaj narod vodi pogrešno, nismo značili ništa, osim za podcenjivanje u javnim medijima. Čak nas ni mediji nisu pratili. Ni elektronski, a ni ovi grafički koji se prikazuju kao hrvatski, a nisu hrvatski, jer je njihova zadaća ne da osvješćuju narod, nego da ga zaglupljuju s konzumerizmom svih tipova. Znači potrošnje svega, pa makar i na kartični dug. Represija koja će biti svakog dana sve veća, jer će biti sve teže podmirivati inozemne dugove, zakonito će proizvoditi depresiju. Depresija je oblik suvremene bolesti ili teško stanje pojedinca, socijalnih grupa i naroda, sve većeg broja ljudi koji su iskočili iz posla, jer kapital mijenja odnos i sastav kapitala. Umanjujući ili eliminirajući taj niskovrijednosni sastav rada, uvodeći visoki tehnički sastav kapitala, on nema milosti ni prema kome. Narodu je nametnut jedan represivan, ultimativan sustav, koji odbacuje rad koji nije u stanju pratiti kapital ili stvarati nove vrijednosti u interesu kapitala. Kapitalizam je sustav koji ide za profitom, a ne za nečijim zdravlјem i ne za nečijim boljim životom. To narod ovog prostora nije razumio kada je dolazilo do tako dramatičnih i radikalnih promjena društveno-političkog uređenja.

Kapitalizam je sustav koji ide za profitom, a ne za nečijim zdravlјem i ne za nečijim boljim životom.

To narod ovog prostora nije razumio kada je dolazilo do tako dramatičnih i radikalnih promjena društveno-političkog uređenja.

Poslije depresijajavljaju se neuroze, psihoze i da ne govorim dalje. Shizofrenija ne mora biti posljedica toga, međutim, kada čitam u tisku da je 900 ljudi i ove godine izvršilo samoubojstvo i ako 85% mladih ljudi kaže da bi istog trenutka otišlo u inozemstvo, kad bi mogli, upućuje na jedan veliki animozitet mladih ljudi na tu političku strukturu i na one koji tako vode našu državu.

Međutim, oni tu ne mogu ništa napraviti i nima je suđeno da žive u depresivnom stanju i da svoje razvojne potencijale rasipaju u ništa ili da postoje u propadanju ili da pristanemo na propadanje kao oblik postojanja.

Postavlja se pitanje zašto sve veći broj ljudi izbjegava uopće bilo kakve izbore? Zašto je sve veći broj ljudi isključen iz procesa rada? Zašto je sve veći broj ljudi isključen iz javnog života? Zašto se sve svodi ne na ovih Vaših 200 bogatih obitelji, već na nekih tridesetak obitelji koje raspolažu s više od 70% bogatstva u Hrvatskoj. Koncentracija zatečenog kapitala bez znanja i bez rada, na što sam upozoravao bezbroj puta, i dalje ostaje pogrešno koncentrirana.

Otvara se pitanje onoga što se kod nas dogada, da interpersonalni savez ili globalizacijska interpersonalna struktura ima savez u našoj političko-financijskoj strukturi i našim oportunistima u znanosti, u gospodarstvu, u svim porama društva, što zapravo ovu stvarnost osuđuje na postojanje u propadanju života. Nije slučajno što svi oblici života i dalje u Hrvatskoj nestaju. I biljni i životinjski, pa i ljudski. Um ljudi koji donose odluke nema nikakve veze s moralom i oni su u funkciji adaptacije i modifikacije da ostvare isključivo svoj interes.

Možemo li reći da su to neprijatelji unutar našega hrvatskog naroda?

Možete to zvati kako god hoćete, međutim to je ono što je nas i ovu našu stvarnost u ovako kvalitetnom prirodnom prostoru usporilo da svoj prinos i doprinos Evropi i svijetu damo iz sebe, jer narod ovoga prostora smatra da još uvijek nije aberiran. Problem aberacije svodi se na to da narod ovog prostora još nije izgubio razboritost razmišljanja i odgovornost ponašanja spram budućih potomaka. Ako i dalje nastavimo isplaćivati mirovine i plaće državnih službenika, i ovo što nazivamo plaćama, uz rasprodaju i nova zaduživanja, moramo biti svjesni da na taj način svojim potomcima jedemo budućnost. To se u medicini zove proces autodigestije ili samoprobave. To je tragično ne osvijestiti. Ono što se ovdje do sada događalo, u kolaboraciji crkvene i svjetovne vlasti u 21. stoljeću, ne sliči ni na što što se dogodilo u prošlosti. Ja nemam više niti jedne riječi primjedbe, ni crkvenoj ni svjetovnoj vlasti, ali imam primjedbe znanstvenoj zajednici koja je odšutjela ono o čemu je trebala govoriti. Mi bismo trebali biti samosvijest tog naroda, koji od nas očekuje da interveniramo u svijest naroda ovoga prostora, ako narod sam sebe gura u nesreću ili ako narod netko drugi gura u nesreću. U oba slučaja znanstvena zajednica nije reagirala osim časnih moralnih pojedinaca.

Gоворили smo o depresiji kao padu društva samog u sebe na individualnoj i kolektivnoj razini... Kolektivno stanje sreće, pak, stvara jednu homogenost i otvorenost. Smatrate li da hrvatski narod trenutačno nema dovoljno homogenosti i da smo razjedinjeni?

Ako i dalje nastavimo isplaćivati mirovine i plaće državnih službenika ... uz rasprodaju i nova zaduživanja, moramo biti svjesni da na taj način **svojim potomcima jedemo budućnost.**

'To nije slučajno. Zašto? Upravo zbog toga što centri moći imaju saveznike (podanici i oportunisti) u hrvatskoj stvarnosti, u smislu takozvanih centripetalnih sila. Djelujemo od sebe spram svijeta. Hrvatska je globalizirana, ona se ne globalizira i to zahvaljujući djelovanju tih takozvanih centripetalnih sila, koje djeluju od onoga što bi trebalo biti zajedničko prema privatnom interesu. Postavlja se pitanje koje sile djeluju na rastrojstvo toga tradicionalnog, socijalnog i nacionalnog bića. To su te centripetalne sile. Saveznički u tim centripetalnim silama centrima moći su političko-finansijska elita i oportunisti u svim segmentima društva. Neobrazovani i siromašni narodi su podložniji manipulaciji (neizdvajanje sredstava za obrazovanje odraslih).

Spomenuli ste znanstvenike. Zanima me Vaše mišljenje o situaciji kada povjesničari izdaju knjige i udžbenike i u njima svatko na drugačiji način piše o našoj suvremenoj povijesti. Ne mogu se usuglasiti oko osnovnih činjenica, kao recimo uloge Tita ili Tuđmana u našoj nedavnoj povijesti. Što ćemo u budućnosti učiti našu djecu?

To nije slučajno. Postoji tisuće knjiga i možda će još tisuću autora napisati još tisuću knjiga o nekoj povijesti. Nije povijest ono što su oni napisali. Povijest je ono što se dogodilo, a

sve ono što je
napisano vrijedi kao
neka povijest,
ali nama
nedostaje
povijesnost,
kritika onoga
što se dogodilo

ne ono što su napisali. Nitko od njih nije išao, prosudjući i pišući povijest, s naslova povijesnosti, kritike povijesti, znači, kritike onog što se dogodilo. Mi nismo sposobni suočiti se s problemima svoga vremena. Nismo sposobni suočiti se s vlastitom stvarnošću, s vlastitim pojavama i promjenama u vremenu u kojem živimo, što znači da nismo emocionalno zreli za

svoju vrstu. To upozorava da za opstanak ovog naroda ne možemo više osuđivati bilo koga u Europi, osim ako nismo razumjeli način spašavanja svoga opstanka. Mi do dana današnjeg ne znamo što je dobro, a što loše. Prema tome, sve ono što je napisano vrijedi kao neka povijest, ali nama nedostaje povijesnost, kritika onoga što se dogodilo od 1902. godine do danas, jer je hrvatski narod u sukobu s drugim narodima uvijek

doživljavao redukciju svog životnog prostora. Danas više nemamo nacionalnu homogenizaciju. Globalizacija je proces koji potire sve što je tradicionalno, socijalno i što je nacionalno. Ona traži ono što je tobože internacionalno, a internacionalan je samo interes. Jedini interes je ono što je zajedničko, ma bilo na čiji trošak.

Molim Vas da u kratkim crtama komentirate hrvatski oblik neoliberalizma koji je sam po sebi vrlo specifičan; kapitalu je, kao što se rekli, dana prevelika sloboda, došli su strani otimači ili strane investicije, nazovimo to kako hoćemo, banke su nam preuzete, određene multinacionalne kompanije koje kod nas posluju bogatije su od države u kojoj poslju, a država nije odigrala ulogu koju je trebala odigrati. Vlast je sama sebi svrha, rijetko tko govori o narodu. Postoje samo, kako naš narod slikovito kaže, oni koji su "legli" na novac i dijele ga svojim rođacima i prijateljima kroz razne poslove. Što Vi mislite o svemu tome?

Političko-financijska elita Republike Hrvatske je od samog početka prihvatile neoliberalizam, odnosno socijal-darvinizam, gledajući svoje kratkoročne interese u tom procesu, a ne interese naroda. Taj problem promjene dva temeljna principa, liberalnog u neoliberalni princip, jest da umjesto prvog principa liberalne doktrine, slobode kretanja kapitala i rada, danas imamo vulgarnu, ultimativnu slobodu kretanja kapitala, ali bez slobode kretanja rada. To moramo duboko razumjeti. Tek ćemo zapravo u budućnosti doživjeti posljedice eliminacije rada s naslova interesa kapitala. Drugi princip promjene je da umjesto sustava financiranja, investicija u Hrvatsku ili neku drugu državu od strane centara moći, mi imamo sustav zaduživanja. Zašto? Jer taj drugi princip neoliberalizma ide na ostvarivanje profit-a i dobiti svim sredstvima, kroz preraspodjelu, a ne stvaranjem novih i dodanih vrijednosti, preraspodjelom svih izvora, dobara, čak i prostora. Četvrti svjetski rat vodi se za izvore i dobra koja se nalaze na tom prostoru. Mi nismo razumjeli taj problem transformacije toga takozvanog radikalnog, brutalnog, ultimativnog kapitalizma. Otkuda našim vodećim političkim ličnostima prostor političke slobode

Danas više nemamo nacionalnu homogenizaciju.

Globalizacija je proces koji potire sve što je tradicionalno, socijalno i što je nacionalno. Ona traži ono što je tobože internacionalno, a internacionalan je samo interes.

da komuniciraju s najradikalnijim režimima u svijetu, koji su već omraženi u svijetu zbog svog radikalizma i nasilja spram svijeta. Mislim tu i na Blaira i Busha i druge vode tih imperijalnih zemalja, koje svoje bogaćenje svim sredstvima ostvaruju kroz nasilnu preraspodjelu svega.

Danas se govori o izgubljenoj generaciji mladih ljudi rođenih od 1965. do 1975. godine, hrvatskih intelektualaca, koji su odgajani u dluhu najviših obrazovnih vrijednosti, a danas su prisiljeni prilagođavati se nemoralnom socijal-darvinizmu. Za razliku od spomenute generacije, današnji mlađi ljudi više ne teže toliko obrazovanju, žele se što prije osamostaliti i važan im je samo novac, a ne znanje. Kako Vi gledate na taj problem?

Ovo što se danas dogada kod nas u sustavu socijalnog obrazovanja spada u destruktivnu antropologiju. Prihvaćanje Bolonjske deklaracije nije ništa drugo nego brže prihvaćanje adaptacije i modifikacije na okolini u kojima jesu. Tako da brži, drskiji, vulgarniji, ostvaruju svoje interesne na račun drugih. Bolonjsku deklaraciju ima se smatrati destruktivnom antropologijom. Što bržim prilagodavanjem radi ostvarivanja svojih osobnih interesa, na račun općih interesa. Taj proces takvog obrazovanja govori o upotrebljivosti vrlo malog broja ljudi u odnosu na ultimativni kapitalizam u smislu da se traže samo Homo optimusi – ljudi koji će ne birajući sredstva ostvarivati interes za sebe ili za svoju korporaciju.

Slažete li se da se danas više govori o vještinama nego o znanju?

Upravo zbog toga što se ekomska znanost otuđila od misao-no-spoznanjog procesa stvaranja novih i dodanih vrijednosti i otišla u vještinu prometovanja tuđim vrijednostima radi ostvarivanja razlika u cijeni. To nema nikakve veze sa znanosću. To je vještina. Vještina nije znanost. Mi smo napustili znanost, posebno u

polju materijalnih odnosa, a pripadamo civilizaciji materijalne kulture. Sve manje znamo stvarati ono što hoćemo trošiti. Nama će potrošnja sasvim sigurno biti uskraćena s naslova onoga što mi stvaramo. To će biti naša sudbina, ako to ne osvijestimo.

Stephen B. Young u knjizi „*Moralni kapitalizam*“ bavi se mogućim pomirenjem privatnih interesa i javnog dobra u

Sve manje znamo stvarati ono što hoćemo trošiti.

zadanoj paradigm globalne ekonomije i na tragu univerzalnih CRT (CAUX ROUND TABLE – mreža najutjecajnijih globalnih industrijskih lidera) načela društveno-odgovornog poduzetništva. Korupcijski i socijal-darvinistički orijentirani kapitalizam koji je istodobno brutalan i neodgovoran, ne može urođiti blagostanjem, već samo nelagodom i nemirima koji će izbijati diljem svijeta. Vjerujete li u profesionalnu i etičku odgovornost svjetskih moćnika, tzv. "junaka našeg doba", kako ih je nedavno u emisiji HTV-a "*Lica nacija*" nazvao profesor dr. sc. Vjeran Katunarić?

Ti moćnici i političko-finansijska elita dokazali su da nemaju nikakvog morala, jer kulturni mem profita zakonito isključuje moralnost. Nema moralnog kapitalizma, iako naš Predsjednik Republike kaže da je za moralni kapitalizam. Znači on je za ono što ne postoji. Šteta. Znam da je u svom promišljanju o kapitalizmu primarno mislio na moralnost koje nema. Kulturni mem profita isključuje kulturni mem morala. Mi moramo znati što hoćemo od sebe, ali i od drugih.

Govori se da će korporacije donijeti zakone kojima će postati društveno odgovornije. Koliko Vi vjerujete u to, znajući da one gledaju samo svoje interese?

Poznavajući klasičan kapitalizam, ovaj suvremeni takozvani kognitivni kapitalizam govori da je klasični kapitalizam eksplorirao naše tijelo, naše mišiće. Poluga načina proizvodnje života i profita je premještena s mišića na mozak. Kognitivni kapitalizam višestruko eksplorira naš mozak nego što to mi uopće znamo. Tim više, što od nas traži da se još u osnovnoj, srednjoj i čak visokoj školi pripremamo da ga možemo bolje služiti, da nas on dublje predujmljuje od onoga koji je danas u stanju predujmiti. Zaključno, tragično je ne znati da moralni kapitalizam ne postoji.

Smatrate li da neke visoke škole za menadžment odgajaju mlade ljude da budu upravo takvi – prilagodljivi nemoralnom kapitalizmu?

One njih ne odgajaju, one ih pripremaju za darvinističku borbu, ali bez moralnosti, koja nema nikakve veze s kulturnim memom profita. Oni uče kako doći do profita svim sredstvima. Više znaju o tome da budu drskiji, ultimativniji, brži i da postignu profit nego o bilo čemu drugom, jer je postizanje profita temeljni kriterij njihove ocjene i njihove nagrade.

**tragično je ne znati da
moralni kapitalizam
ne postoji**

Taj takozvani kvantni menadžment ide za tim da na tržištima uzme što može s naslova razlike u poziciji moći. Svi odnosi koje danas imamo su posljedica djelovanja prava jačih.

Svi odnosi koje danas imamo su posljedica djelovanja prava jačih.

Slabiji to ili prihvate
ili ih nema ...

to ili prihvate ili ih nema, bilo da se radi o vojnoj moći, materijalnoj, finansijskoj, simboličkoj moći (sistemu). Bush kaže: „*Ili se pokorite ili ćete umrijeti.*“ Svijetu je dana jasna poruka iz jednog jedinog centra monopola moći. Ako se s tim centrom monopola moći i jednom takvom ličnošću koja svijetu ultimativno nudi „*ili ćete umrijeti ili se pokoriti*“, sastaju predsjednici Republike i Vlade bez međusobnog znanja, tada moj mozak ne zna odgovoriti što mi to imamo zajedničko s njima.

Do koje mjeru su globalizacijski procesi transparentni i dvosmjerni i do koje mjeru je civilno društvo uopće dostoјna oporba globalistima i kao ta-

kva u mogućnosti nadzora i prijekora moćnika u slučaju nedostatka njihove društvene odgovornosti?

Globalizacijski procesi djeluju s naslova atraktivskih sila, a repulzivne sile pokušavaju pružiti otpor svim sredstvima, iz očaja. To se zove terorizam. Globalizacija je mutant, netransparentan pojam. Jednog trenutka nudi akultraciju, drugi put dominaciju, treći put decentralizaciju, četvrti put liberalizaciju, peti put nudi privatizaciju, itd. Mi nismo razumjeli doktrinu onih koji su taj proces globalizacije svijetu ponudili po sustavu privatite to, bit će svima dobro. Na to sam već davno upozorio rekvirši da je globalizacijska magla gušća od one Radićeve, iz koje su se guske uspjele vratiti. Nisam siguran da će se iz ove magle itko vratiti.

Je li po Vašem mišljenju civilno društvo doista jedini put preusmjeravanja globalizacije od ciljeva bogatih i moćnih na ciljeve naroda, kako smatraju neki stručnjaci, uključujući i Chomskog?

Civilno društvo je samo po sebi periferno društvo. Ono je periferija centra. Svi centri su opstali na račun periferije. Iluzija je očekivati bilo što od takozvanog civilnog društva koje je razvlašteno i razoružano, jer nema ni oružja ni sredstava. Ono nije ništa drugo do vapaja žednog u pustinji. Za očekivati je promišljanje novog oblika civilizacijskog ustroja, jer oblici nasilja koji su svijetu ponuđeni kao oblik razvoja ne daju razvoj. Svet je nasilno ustrojen. Periferija nestaje na račun centra. Mali

narodi nestaju na račun velikih upravo s naslova ultimativnog djelovanja kapitala koji određuje sve nižu cijenu rada. Taj problem globalnog kapitalizma proizlazi ili stvara neoliberalnu eutanaziju. On uskraćuje zdravje, hranu, doprinose za obrazovanje, sve ono što se do sada zvalo socijalnim problemom, koje je mislila takozvana demokratska ili socijalna država. To sve nestaje. Ta neoliberalna eutanazija se već pojavljuje na širokoj fronti uskraćivanja svega onoga što je narodu i radniku bilo dostupno, pa makar i na ovaj način kako je to bilo. Neoliberalnu eutanaziju treba shvatiti kao uskraćivanje onoga što se do sada imalo u sadržaju života, pa čak i s naslova ljudskih prava. Sve veći broj ljudi će biti isključivan iz procesa rada, sve veći broj ljudi će na taj način biti isključen iz života. Sve veći broj ljudi će biti i bolesniji i gladniji. Sve je to ono što nam zapravo globalizacija kao proces kodifikacije principa prava jačeg nudi u neposrednoj budućnosti.

Što je sa sindikatima. Vjerujete li u njihovu snagu?

Što se tiče sindikata, ako mislite na sindikate kod nas i u načelu, sindikati u Americi surađuju s kapitalom, održavaju mir i red, dajući radnicima jedan dio profita jer to sindikati znaju iščupati. Međutim, sindikati kod nas su zapravo ništa drugo nego čisti paraziti ili ako hoćete, sindikati su kod nas oni koji misle da rade i oni koji su zaposleni, a ne stvaraju ništa. Znači mi smo pristali da imamo 755 predsjednika sindikata, a od sindikata ni "s". Šta kvić sindikatima mi nemamo mogućnosti utjecaja da se zaštite ovako grubo narušeni interesi rada u odnosu na domaće ili strane vlasnike.

Kad smo komentirali civilno društvo, iz Vaših sam riječi zaključila da nemoćnici ne mogu biti oporba moćnima.

Oni čak nisu na razini takozvanog organiziranog repulzijskog otpora sili i centrima moći, jer oni nemaju pretpostavke za to, jer su lišeni i sredstava za rad i lišeni su sredstava fizičke sile.

Sve veći broj ljudi će biti isključivan iz procesa rada, sve veći broj ljudi će na taj način biti isključen iz života. Sve veći broj ljudi će biti i bolesniji i gladniji.

Sve je to ono što nam zapravo globalizacija ... nudi u neposrednoj budućnosti.

sindikati kod nas su zapravo ništa drugo nego čisti paraziti ili ako hoćete, sindikati su kod nas oni koji misle da rade ... a ne stvaraju ništa

Oni postoje, oni se toleriraju i finansiraju. Ali, to je samo stvaranje dojma da to što se radi pomaže produžavanju opstanka u propadanju.

Kako komentirate prodaju do jučer našega nacionalnog po-nosa – Plive Barru?

Pliva nije prodana sada. Pretpostavljam da Vi to dobro znate, Pliva je prodana već odavno. Ona već odavno nije hrvatska. To je bila jedina proizvodna organizacija u bivšoj Jugoslaviji koja je imala vlastitu proizvodnju utemeljenu na znanju i kojoj je u jednom trenutku i uspjelo, ali samo trenutačno, dok joj nisu oduzeli ono što je stvorila. Onoga trenutka kada je razvojni institut Plive bio diskreditiran, kada je prodano ono što se zapravo proizvelo u tom institutu, toga trenutka Pliva je od proizvodne postala trgovackom organizacijom. Oni koji su njom manipulirali, uz pristanak naše političko-finansijske elite su vjerojatno zajedno podijelili ono što su utržili na razlici u vrijednosti

Lijekovi su proizvod koji imaju sve manje veze sa zdravljem, a sve više s profitom.

dionica povodom nedavnog čina što se dogodio u Italiji. Prema tome, interesi političko-finansijskih struktura, pa i ovih kapitalskih struktura i tih oportunistika, da se jedna proizvodna organizacija pretvori u trgovacku, bit će sve manje trgovacka, hrvatska organizacija. Ona je sad strana trgovacka organizacija. Lijekovi su proizvod koji imaju sve manje veze sa zdravljem, a sve više s profitom. Oni koji će biti prisiljeni koristiti lijekove, oni će morati plaćati sve skuplje ono što bude tuđe, jer to tuđe može biti samo privremeno jeftinije na tržištu u potrošnji ovoga naroda. Ne moramo se nadati da će i ti generički lijekovi biti jeftiniji, jer već sada imamo dvoklasnost tih zdravstvenih lista na kojima postoje dvije vrste lijekova. Jedni koje vi morate ako hoćete ili možete kupiti i drugi koji nisu uopće dostupni, jer su jako skupi. Mi već imamo i u području zdravlja kao elementarne slobode, zdravlja kao vrijednosti i zdravlja kao funkcije, zapravo dekadenciju, deklasiranje ili klasiranje bogatih koji će moći kupiti izvorni lijek i one koji neće moći kupiti generički lijek. Prodaje se u ovom trenutku Pliva, kada za to nije bilo razloga. Zaključno, time dokazujemo da bogati mogu zalječiti svoju bolest, jer je izlječiti ne mogu. Ovo od čega su oni bolesni to nije moguće izlječiti. To je pohlepa – najteža bolest moćnih. Oni koji neće moći kupiti generičke lijekove, njima je ostalo da umru, pa se iskazuje da ovoga trenutka ni umrijeti nije najgore. Teže je postojati u propadanju i bolesnom stanju.

Kako vjerovati farmaceutskim kompanijama koje lansiraju lijekove, koje mi s punim povjerenjem kupujemo i konzumiramo, kako bi se svako toliko obznanilo da je neki od tih lijekova opasan, pa čak i smrtonosan, kao ovaj nedavni slučaj s Voltarenom?

Od svega onoga što mi trošimo i uzimamo u sebe, od zraka, do lijekova, vode i hrane, mi sve manje znamo što uzimamo. Mi sve manje znamo što plaćamo i što to znači za našu fiziologiju biologije i još manje za ono što to znači za fiziologiju neurologije. Ako je kvaliteta onoga što uzimamo u sebe upitna, od onečišćenog zraka do GMO hrane, do lijekova o kojima apsolutno ništa ne znamo, onda se otvara to temeljno pitanje na principu čega će raditi naša fiziologija biologije i kako će ona određivati fiziologiju neurologije. Znači da nama stanje halucinacija tek slijedi.

Što mislite o Haaškom sudu i odluci da Hrvatska ne može imati status prijatelja Suda?

Sasvim sigurno je da je i Haaški sud politička institucija. To što se Hrvatska davoravala, dokazujući sebe da je prijatelj, to se sada Hrvatskoj vratilo kao da nije ništa učinila. Ako se dogodi to da sami sebi sudimo da smo hrvatsku državu utemeljili na zločinu, da mi o tom sudimo, ako ne presudimo u korist Haaga i njihovih interesa, mi ćemo ostati s ove strane Schengenskog zida. Ako to odbijemo, opet ćemo biti protiv Haaškog suda, mi ćemo opet ostati s ove strane Schengenskog zida. Taj dio istine Hrvatskoj ne priznaje nikakvu suradnju, mada je Hrvatska, posebno politička elita, iznijela sav prljavi veš od 1991. godine do danas pred one koji to obezvrijedjuju smatrajući da hrvatska politička struktura nije dovoljno kvalitetno surađivala s njima. Ta politička struktura je itekako surađivala i stavila je čak na štetu ovoga naroda sve da dokaže tu suradnju. Nije točno da hrvatska politička elita nije surađivala, samo se ne zna u čiju će to korist sve skupa završiti. Je li na štetu hrvatskog naroda ili u korist Haaškog suda.

Nije točno da hrvatska politička elita nije surađivala, samo se ne zna u čiju će to korist šve skupa završiti.

Je li na štetu hrvatskog naroda ili u korist Haaškog suda.

Naši vojnici izloženi su pogibelji u Afganistanu. Čiji je to interes?

Otvara se cijeli niz pitanja o tome u što se zapravo transformira ili reformira Ministarstvo obrane RH, odnosno HV. Ako je hrvatski prostor predan stranoj vojnoj sili na uporabu, otvara se pitanje smisla postojanja Ministarstva obrane RH, jer je ono

isključivo vezano za obranu od ugroze fizičkog prostora RH. Ako je taj prostor predan stranoj vojnoj sili i s njim ta strana vojna sila raspolaže, u što se zapravo pretvara MORH? Ono što bi trebalo javnosti reći je da se ono pretvara u dvije ili tri interventne brigade čiji su zapovjednici satnija u Afganistanu, Azerbejdžanu,

Iraku, Koreji, i tko zna koliko će novih ratišta biti otvoreno, i MORH sve manje ima vezu s obranom teritorija RH, a Hrvatska vojska se pretvara, bez obzira čiju uniformu nosila, u funkciju plaćeničke vojske – tko zna za čiji interes. To definitivno ne smije uopće tako završiti, međutim o tome nitko još ništa ne zna, jer hrvatski narod u to nema uvida. Politička struktura to krije od naroda.

Hrvatski narod je po svim anketama protiv ulaska u NATO, a za ulazak u EU. Zašto je narod potpuno isključen iz donošenja odluka i određivanja ciljeva naše budućnosti?

Globalizacija ima svoje institucije preko kojih ostvaruje svoje ciljeve. Prije svih to su MMF, Svjetska banka, IFC, NATO, WTO, TESS, EU, Europska banka, UN također. Je li hrvatska politička vlast dobila mandat da hrvatski narod i hrvatsko društvo i državu još u nastajanju uključuje u institucije dominacije ili institucije koje vode rat za dominaciju na našu štetu? To hrvatski narod ne zna. Ulazak u NATO ne bi trebao biti sporan, kada bi zapravo Ministarstvo obrane bilo odgovorno za obranu fizičkog teritorija RH. Međutim, Ministarstvu obrane je nametnuta i nacionalna, i socijalna, i obrambena sigurnost, što nigdje u svijetu nema, osim što to postoji u SAD-u – da se oružjem brani sve. Ulazak u NATO savez: da ili ne, ima smisla ili nema smisla, postavlja se pitanje ugroze – od koga, kojim intenzitetom, kojim oblicima, kojim sredstvima... Znači konceptacija obrane teritorija RH je derivacija koncepcije razvojne, političke, ekonomске, diplomatske i na koncu nacionalne i socijalne sigurnosti. Obrambena je tek neka treća, četvrta derivacija koja treba biti funkcija u danom trenutku ugroze hrvatskoga fizičkog prostora. S obzirom da je taj fizički prostor predan

stranoj vojnoj sili, ja ne vidi ni svrhu ni smisao Ministarstva obrane, pa i tih vojarni koje se grade za 21. stoljeće. U čijoj god ć će funkciji biti, bit će na trošak hrvatskog naroda.

Ima li nade da se u Hrvatskoj revitalizira srednji građanski društveni sloj koji je danas gotovo potpuno uništen, a koji bi trebao predstavljati projekat našeg društva i na najbolji način očitavati njegova obilježja?

Ako bismo i htjeli da srednji sloj bude noseća konstrukcija hrvatskog društva i države, njegova snaga i uporište, to nije moguće, jer o tome sad više mi ne odlučujemo upravo zbog pretvodnih odgovora, zbog kriminalizacije pretvorbe i privatizacije. Kapital će birati za sebe samo visoko vrijednosni sastav rada koji može pratiti visoki tehnički sastav kapitala. Većina je u svakom slučaju eliminirana i iz procesa rada, a time i iz procesa života. Mislim da je ovo pitanje zakašnjelo za hrvatsku stvarnost. Ako se i bude stvarao srednji sloj, budite sigurni da se on neće stvarati i da neće proizići iz hrvatskog naroda, nego možda iz onih pridošlica koji će kapital sebi kao prateću komponentu dovesti u skladu sa svojim interesima.

Suvremeno društvo bi trebalo imati devet slojeva, a mi ih imamo samo dva. Jedan užasno bogat, koji je u manjini, i drugi, koji je u većini, ali je beznadan?

Točno! Što se stratifikacije tiče, u Hrvatskoj se stvara sve manji broj ljudi koji žive obijesno, bez posebnog znanja i bez napornog rada, kao i sve veći broj ljudi koji je isključen iz posla, a time i iz socijalnog života. Važno je znati da su ti obijesni, moćni ljudi došli na svoje pozicije bez znanja i bez rada, a uzimajući to u obzir, ne iznenadjuje nas činjenica da se sve te stvari o kojima pričamo događaju upravo nama. Jedan dio, oko 20 do 30% ljudi koji ima posao, ima karticu, pa može trošiti bez obzira tko će to platiti i za njega, a 65% ljudi živi na rubu egzistencije, što uopće nije bilo nužno za Hrvatsku, i to je više nego žalosno.

U cijelokupnom kaosu koji vlada, a iz kojeg rijetko tko vidi izlaz, gospodine Kuliću, molim Vas da mi odgovorite na pitanje: u čemu nalazite svakodnevnu inspiraciju za rad i stvaralaštvo?

Moj najbolji odgovor na ovo pitanje glasio bi da moju inspiraciju za rad i stvaralaštvo crpim iz neslaganja s ovim što se događa s hrvatskim društvom i iz nezadovoljstva s onim što se

moju inspiraciju za rad i stvaralaštvo crpim iz neslaganja s ovim što se događa s hrvatskim društvom i iz nezadovoljstva s onim što se već dogodilo, a nije se smjelo dogoditi

već dogodilo, a nije se smjelo dogoditi. Nezadovoljstvo i neslaganje izraz su moje potrebe za napredovanjem i za drugčjom stvarnošću naroda ovoga prostora. Ono što znam iskazuje mi da trpim više nego što mogu uživati. Onaj koji je svjestan teško može biti sretan. Onaj koji je sretan, što će mu svijest? Ljudi koji znaju što se događa u ovoj stvarnosti, ljudi koji su ostvarili susret svoje svijesti s ovom stvarnošću, s problemima svoga vremena, mogu kazati da su razumjeli ovu stvarnost. Samo oni koji su razumjeli ovu stvarnost, ovoj stvarnosti mogu pomoći svojim javnim djelovanjem i ovaj govor gorčine s Vama je izraz tog neslaganja s onim što se dogadalo, s onim što se događa, pa i s onim što slijedi u smislu da se ne mogu složiti s dalnjom beskonceptičkom privatizacijom. Znači, i jedan i drugi izvor moga nezadovoljstva i govora gorčine

posljedica su moga razumijevanja problema moga naroda ili naroda ovoga prostora koji je omogućio meni da saznam uvjete materijalne istine njegova opstanka i njegova nestanka.

Za sam kraj, zamolila bih Vas da mi kažete koja je Vaša misao vodilja koja Vas najbolje određuje kao osobu?

Ja ne mislim da sam u bilo čemu uspio, jer to što sam saznao više mi je smetalo nego što mi je pomoglo. Cijeli život pokušavam biti izvan vlasti, izvan novca. Niti mogu biti protiv vlasti koja jest, niti mogu biti protiv novca, jer bez njega ne mogu. Prema tome, tražite od mene da vam dam odgovor na pitanje koje nema odgovora, bez obzira što pokušavam prosuđivati ishod na razini svijeta. Zadaća mi je da mislim ishod istine za narod ovoga prostora.

Dragi gospodine Kuljiću, hvala Vam na sreći koju ste mi poklonili ovim razgovorom.

Hvala Vama, draga Elia, na pruženoj prilici da uz Vašu pomoć, zajednički progovorimo o problemima koji tište hrvatski narod i hrvatsku državu.

*Časopis Epoha broj 67, listopad 2006. godine,
Separat "Razgovor o globalizaciji
i privatizaciji", listopad 2006. godine*